

Inhoud

Inhoud	2
Samenvatting	4
1. Inleiding.....	5
2. Ontstaan van de nationale parken	6
2.1 Ontstaan Nationale Parken in Nederland.....	7
2.2 IUCN categorieën.....	8
3. Stand van zaken Nationale Parken.....	9
3.1 Organisatie en functioneren.....	9
3.2 Organisatievorm	10
3.3 Financiën en verdienmodellen.....	14
3.3.1. Verdienmodellen in Nederlandse Nationale Parken	17
3.3.2 Verdienmodellen internationaal	20
3.4 Het economisch belang van Nationale Parken en verdienmodellen	23
3.5 Bekendheid van Nationale Parken	26
4. Samenwerken	28
4.1 Het Samenwerkingsverband Nationale Parken.....	28
4.2 Samenwerking met de Nationale Landschappen.....	28
4.3 De Europarc Federatie	29
4.3.1 Het Handvest voor Duurzaam Toerisme.....	29
4.3.2 Het Grensoverschrijdend Programma	30
4.3.3 Europarc Lage Landen sectie.....	30
Tenslotte	31
Bijlage 1 Overzicht Nationale Parken.....	32
Nationaal Park De Biesbosch.....	33
Nationaal Park De Groote Peel.....	36
Nationaal Park De Alde Feanen.....	39
Nationaal Park Maasduinen	44
Nationaal Park Drents-Friese Wold /Dwingelderveld.....	47
Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa	51
Nationaal Park Lauwersmeer.....	55
Nationaal Park De Loonse en Drunense Duinen.....	59
Nationaal Park De Meinweg.....	63
Nationaal Park Oosterschelde	66

Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug	69
Nationaal Park Schiermonnikoog	71
Nationaal Park Duinen van Texel	74
Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug	77
Nationaal Park Weerribben-Wieden	80
Nationaal Park Zuid-Kennemerland	83
Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide	86
Bijlage 2 Catalogus Landschapsveiling NP Oosterschelde	88
Bijlage 3: Literatuurlijst.....	101

Samenvatting

Nadat in het begin van de 20^e eeuw de eerste Nationale Parken in Europa tot stand kwamen, kwamen in de jaren dertig van de vorige eeuw de eerste twee Nationale Parken in Nederland op particulier initiatief tot stand. In 1968 ondertekende de Rijksoverheid een IUCN (International Union for Conservation of Nature) resolutie op grond waarvan het Rijk zich als “the *highest* competent authority in the country” verplichtte tot het instellen van een *stelsel* van nationale parken. Vanaf het midden van de jaren tachtig van de vorige eeuw is gewerkt aan de totstandkoming van dat stelsel. Als laatste werd in 2006 het Nationaal Park de Alde Feanen ingesteld.

Na een eerste decentralisatie in 1996 -waarmee de provincies een grote rol kregen bij het functioneren van de Nationale Parken- werd bij de Decentralisatie Impuls 2011 bepaald dat de Nationale Parken als vervallen Rijkstaak werden aangemerkt. Daarmee ontstond voor de Nationale Parken een situatie die qua financiering en organisatie per provincie sterk verschilde. Vanwege de afnemende middelen zijn veel Nationale Parken daarom aan de slag gegaan met het genereren van eigen inkomsten via Landschapsveilingen, Nationaal Park pas, gebiedsrekeningen, streekfondsen etc. De opbrengsten daarvan blijven tot nu toe in financiële zin beperkt, maar de activiteiten dragen nadrukkelijk bij aan het verder verbreden van maatschappelijk draagvlak.

De Nationale Parken ontleen hun bestaansrecht in bestuurlijke zin vooral aan de centrale plaats in het netwerk van bestuursorganen, natuurbeschermingsorganisaties, grondeigenaren en gebruikers. De Nationale Parken zijn over het algemeen redelijk tot goed in staat gebleken de belangen van die veelheid aan actoren met elkaar op één noemer te brengen. Het is de kracht (geen zwakte!) van de Nationale Parken die verbindende rol te kunnen spelen zonder dat ze beschikken over een juridische status en zonder daarbij bevoegdheden te kunnen uitoefenen.

Voor het brede publiek zijn de Nationale Parken onvoldoende bekend: daarvoor is tot nu toe onvoldoende inzet beschikbaar geweest, maar de intrinsieke waarde van het sterke merk Nationaal Park biedt door herpositionering veel perspectief om een grotere bijdrage te gaan leveren aan de belevingswaarde van de Nationale Parken en daarmee een bijdrage te leveren de instandhouding van gebiedskwaliteit, leefbaarheid en de vrijetijdseconomie.

1. Inleiding

In 2011 werd het natuurbeleid gedecentraliseerd van het Rijk naar de provincies. In de Decentralisatie Impuls Natuurbeleid werd afgesproken welke verantwoordelijkheden werden overgedragen. Daarbij werd het Nationale Parken beleid aangemerkt als vervallen Rijkstaak. Er werd echter niet geregeld wie dan wel verantwoordelijk werd voor dit beleid. In de praktijk hebben de meeste provincies waarin Nationale Parken zijn gelegen zich ontfemd over de Nationale Parken, waarbij tussen 2011 en heden een behoorlijke mate van diversiteit is ontstaan aangaande de governance en financiering van de Nationale Parken.

In 2013 heeft dat geleid tot een Kamerbreed aangenomen motie (33 750 XIIIIV, nr.61) waarin de Staatssecretaris werd opgeroepen de feitelijk nog steeds bestaande systeemverantwoordelijkheid met betrekking tot nationale parken op te pakken. Eveneens in november 2013 werd een tweede motie aangenomen (motie 33 750 XIIIIV nr. 54) waarin de regering werd verzocht de voorgenomen korting in 2015 en verder op educatie en communicatie nationale parken ongedaan te maken.

Vervolgens is in november 2014 tijdens de begrotingsbehandeling van het ministerie van Economische Zaken een amendement aangenomen, met als strekking: “middelen vrij te maken voor het opzetten en implementeren van een nieuwe standaard voor Nationale Parken”.

Naar aanleiding van het amendement, en vanuit haar verantwoordelijkheid voor het stelsel van Nationale Parken, heeft de Staatssecretaris van EZ de handschoen opgepakt om, in nauwe samenwerking met provincies, terreinbeheerders en andere maatschappelijke organisaties en initiatieven, in te zetten op het naar een hoger plan tillen van de Nationale Parken door deze meerwaarde te geven als sterk merk. Om hieraan invulling te geven heeft de Staatssecretaris besloten om vanuit het Ministerie van Economische Zaken het Programma Nationale Parken op te zetten. De centrale opgave voor het programma is een nieuwe standaard voor Nationale Parken in Nederland te ontwikkelen, die betekenis moet geven aan een aantal (natuur)gebieden in Nederland als ‘places to be’.

Uiteraard is het daarbij van belang in beeld te brengen waar de huidige Nationale Parken die deel uitmaken van het stelsel van Nationale Parken in Nederland nu staan in de zin van organisatie, financiën, activiteiten etc. Het ministerie van Economische Zaken heeft daartoe het Samenwerkingsverband Nationale Parken, de koepelorganisatie van Nationale Parken in Nederland opdracht gegeven een nulmeting op te stellen: waar staan de Nationale Parken NU.

Dit rapport brengt de situatie van de Nationale Parken in beeld, het omvat als het ware een “foto” van de Nationale Parken anno 2015. Daarbij moet opgemerkt worden dat de situatie voor de meeste Nationale Parken tussen 2011 (totstandkoming van de Decentralisatie Impuls Natuur) en 2015 aanmerkelijk is gewijzigd.

2. Ontstaan van de nationale parken

De gedachte achter een Nationaal Park is ontstaan in de Verenigde Staten. In een Nationaal Park zou de natuur centraal moeten staan en zou het menselijk ingrijpen zeer beperkt moeten blijven. Maar beleving van die natuur was ook van begin af aan een wezenlijk punt: “for the benefit and enjoyment of the people”. Zo wordt in 1872 Yellowstone National Park het eerste Nationaal Park ter wereld.

Toegang Yellowstone National Park

Het idee waait vervolgens over naar Europa, waar in 1909 in Zweden het Nationaal Park Sarek ontstaat. Kort daarna worden in diverse Europese landen meerdere Nationale Parken ingesteld.

Sarek National Park

2.1 Ontstaan Nationale Parken in Nederland

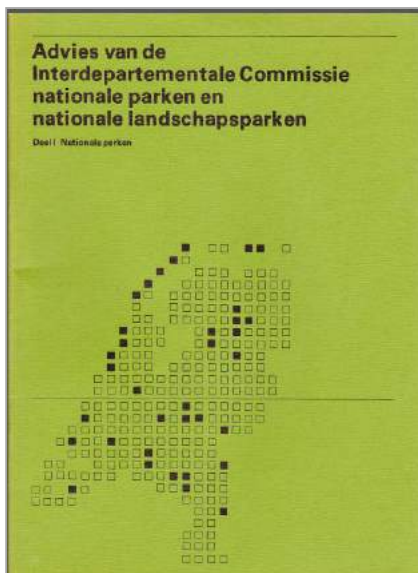
In 1930 stelt Natuurmonumenten het eerste Nationaal Park in Nederland in: Nationaal Park Veluwezoom. In 1934 richt het echtpaar Kröller-Müller vervolgens het tweede Nationaal Park in

Nederland op: Nationaal Park De Hoge Veluwe. In 1950 stichten de rijksoverheid, de provincie Noord-Holland en de gemeenten Amsterdam en Haarlem ten westen van Bloemendaal het Nationaal Park Kennemerduinen. Van een daadwerkelijk Nationale Parken beleid is op dat moment echter nog geen sprake.

In 1969 tekent de Rijksoverheid een IUCN (International Union for the Conservation of Nature) resolutie waaruit voortvloeide dat het Rijk zich verplichtte om een stelsel van Nationale Parken in te stellen (10th General IUCN Assembly, New Delhi, resolution 810), waarna in 1975 het "Advies van de Interdepartementale Commissie Nationale Parken en Nationale Landschapsparken" werd opgesteld. Dit advies -met daarin een lijst van potentiële Nationale Parken- werd op 3 februari 1976 door de toenmalige Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk aangeboden aan de Tweede Kamer. In het advies is ook het voorstel opgenomen om het draagvlak voor de instelling van Nationale Parken te laten toetsen door een onafhankelijke adviescommissie (de Voorlopige Commissie Nationale Parken, VCNP).

De VCNP bezoekt alle potentiële Nationale Parken: draagvlak voor instelling van een Nationaal Park is van het begin af aan uitgangspunt van het Nationale Parken beleid. Zo zijn er -wegens het ontbreken van draagvlak- dan ook een aantal gebieden die nooit daadwerkelijk een Nationaal Park zijn geworden (Vlieland, De Zilk-Noordwijk, Montferland, Ooster- en Westersand, Grevelingen en Strabrechtse Heide).

Terwijl de VCNP in nauwe samenwerking met het ministerie van (toen) LNV aan de slag ging, werden midden jaren tachtig van de vorige eeuw een aantal "Nationale Parken in oprichting"

ingesteld. Tijdens de oprichtingsfase werd in samenwerking met gebiedspartners gewerkt aan een door alle partijen gedragen beheer- en inrichtingsplan, waarin de doelstellingen van het Nationaal Park werden geformuleerd (behoud en versterking van natuurkwaliteit, op beleving gerichte recreatievormen, educatie/communicatie en (wetenschappelijk) onderzoek) en de daarmee samenhangende belangen op elkaar werden afgestemd. Na de oprichtingsfase werd het beheer- en inrichtingsplan voorgelegd aan de Staatsecretaris, waarna na goedkeuring door middel van een Instellingsbesluit het betreffende Nationaal Park definitief werd ingesteld.

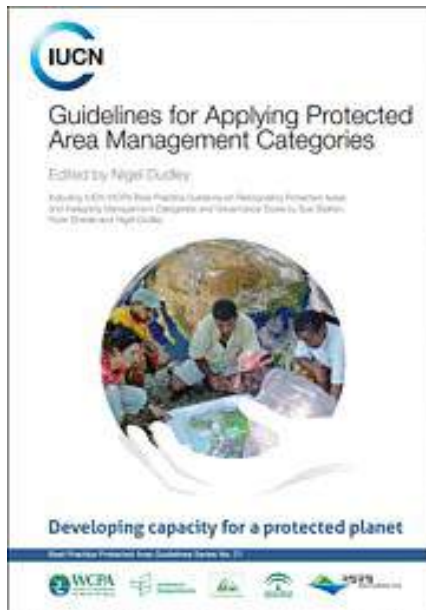
Op die wijze werd op 19 juli 1989 het eerste Nationaal Park ingesteld dat tot stand kwam als uitvloeisel van de in 1969 ondertekende IUCN resolutie: het Nationaal Park

Schiermonnikoog. Het laatste Nationaal Park dat op grond van dit beleid tot stand kwam is het Nationaal Park de Âlde Feanen dat op 26 april 2006 werd ingesteld. Na die tijd hebben nog een aantal significante uitbreidingen van bestaande Nationale Parken plaatsgevonden: zo werd het in 1992 ingestelde Nationaal Park De Weerribben in 2009 uitgebreid tot Nationaal Park Weerribben-Wieden

en werd in 2014 het Nationaal Park De Utrechtse Heuvelrug fors uitgebreid (een uitbreiding van het Nationaal Park Schiermonnikoog is anno 2015 nog in voorbereiding).

2.2 IUCN categorieën

De IUCN hanteert 6 categorieën voor beschermde gebieden. In Nederland vallen de Nationale Parken grotendeels onder IUCN-categorie V (dus niet zoals wellicht voor de hand ligt in categorie II). Het Nationaal Park Schiermonnikoog valt als enige deels wél dat onder categorie II.

II National Park

Category II protected areas are large natural or near natural areas set aside to protect large-scale ecological processes, along with the complement of species and ecosystems characteristic of the area, which also provide a foundation for environmentally and culturally compatible, spiritual, scientific, educational, recreational, and visitor opportunities

V Protected Landscape/ Seascape

A protected area where the interaction of people and nature over time has produced an area of distinct character with significant, ecological, biological, cultural and scenic value: and where safeguarding the integrity of this interaction is vital to protecting and sustaining the area and its associated nature

conservation and other values

Overigens is Nederland niet het enige land waar Nationale Parken niet in categorie II vallen: ook de meeste Britse Nationale Parken vallen in categorie V

Bron: Broads Authority UK

3. Stand van zaken Nationale Parken

Hoe staan de Nationale Parken er anno 2015 voor, hoe is de organisatie en hoe functioneren de Nationale Parken? Hoe bekend zijn de Nationale Parken? Deze vragen zijn voor de Nationale Parken van belang: als de Nationale Parken goed zijn ingebed zijn ze ook bestuurlijk interessant en de bekendheid is van belang voor de maatschappelijke betekenis, terwijl die bekendheid óók van belang is voor mogelijke verdienmodellen

3.1 Organisatie en functioneren

Doordat de Nationale Parken steeds verder op afstand van het Rijk kwamen te staan, ontstond een grote variatie aan functioneren. Gemiddeld genomen mag geconstateerd worden dat de bestuurlijke relevantie is afgenomen: het oorspronkelijke Nationaal Parkenbeleid is gebaseerd op het beleid van het ministerie van LNV van meer dan 25 jaar terug. Dat beleid was vooral gericht op realiseren van een stelsel met het harde grenzen. Versterking van natuurkwaliteit, mogelijkheden bieden voor natuurgerichte recreatie, educatie en stimuleren van onderzoek waren de doelen. Qua doelen, qua financiering en qua profiel van de Nationale Parken is het beleid onvoldoende actief geëvalueerd, terwijl daar -door de feitelijke veel grotere rol van met name de meeste provincies- volop aanleiding toe is geweest. De urgentie daarvan werd echter niet meer gevoeld door de verminderde bestuurlijke betrokkenheid. Dit werd versterkt door de totstandkoming van het Deelakkoord Decentralisatie Natuur in 2011. Het Rijk gaf toen aan niet langer verantwoordelijk te zijn voor de Nationale Parken, maar heldere afspraken over hoe nu verder werden niet gemaakt. Heldere afspraken op dat moment hadden kunnen voorkomen dat de Nationale Parken in een onduidelijke situatie terechtkwamen.

Die onduidelijkheid versterkte in verschillende provincies het gevoel dat het in ieder geval anders moest: “minder bestuurlijke drukte” was daarbij een toverwoord.

De bestaande situatie van de Nationale Parken tegen het licht houden is dus zinvol, de ontstane situatie biedt ook kansen op een update van het beleid om zo de relevantie van de Nationale Parken weer te laten toenemen. De richting waarin? Dat zal als resultante van het programma herijking Nationale Parken helder worden.

De stakeholders in de Nationale Parken (provincie, gemeenten, TBO's, ondernemers etc), het SNP, en het ministerie van EZ staan dus voor de keuze om door te pakken op het Nationaal Parkenbeleid. Na een fase waarin de (bestuurlijke) effectiviteit van sommige Nationale Parken onder druk staat, staan we nu dus aan het begin van een nieuwe fase: meer slagkracht voor Nationale Parken, van geïsoleerde parel naar knooppunt in een netwerkomgeving!

Aandachtspunten zijn daarbij in ieder geval:

- een logische en heldere positie zonder overlap met andere gremia die actief zijn in het buitengebied
- een goede herbezinning op de benodigde budgetten om zo naast de kerntaak van het versterken van de natuurkwaliteit van het Nationaal Park ook andere taken -waaronder bijdragen aan leefbaarheid en de sociaal-economische situatie van het betreffende gebied- te kunnen invullen
- op het vlak van marketing en communicatie moet een stevige inhaalslag gemaakt worden. Dat lukt alleen met de inzet van voldoende middelen.
- logo, huisstijl, websites en andere communicatiemiddelen moeten opgefrist worden en moeten veel nadrukkelijk en consequenter in beeld komen. Rekening houdend met de terechte behoefte van organisaties zoals Natuurmonumenten en de Landschappen: van organisatiemarketing naar gebiedsmarketing
- de wijze waarop invulling wordt gegeven aan de vier doelen (versterken van bescherming, faciliteren van beleving, communicatie/educatie en (wetenschappelijk) onderzoek). Met name dat laatste punt krijgt in veel Nationale Parken slechts beperkt aandacht, waarmee kennis over bezoekersaantallen, "de economie van het Nationaal Park", en andere data niet voor het stelsel van Nationale Parken als geheel beschikbaar is. Budgetbeperkingen spelen daarbij een belangrijke rol.

3.2. Organisatievorm

Tot eind 2011 (het moment van het Deelakkoord Decentralisatie Natuur) was de organisatievorm van de Nationale Parken identiek. Uitzondering op deze regel zijn de Nationale Parken de Veluwezoom

en Hoge Veluwe (beide particulier initiatief) en het Grenspark de Zoom-Kalmthoutse Heide (op initiatief van de Benelux Economische Unie opgericht als eerste grensoverschrijdend natuurpark). Het bestuur van ieder Nationaal Park werd gevormd door een overlegorgaan onder voorzitterschap van een onafhankelijke voorzitter. De minister van LNV benoemde de onafhankelijk voorzitter en gaf tevens aan welke organisaties zitting konden nemen in het overlegorgaan. De samenstelling van het overlegorgaan werd daarbij afgestemd op de specifieke situatie van het betreffende nationaal park.

Overlegorgaan Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug, 2013

Belangrijk kenmerk van de overlegorganen is dat deze geen juridische status hebben met formele verantwoordelijkheden. De formele verantwoordelijkheden (voor beheer, voor planologie etc.) berusten bij de diverse organisaties die deel uitmaken van de overlegorganen. Juist de informele plaats in een organisatorisch en bestuurlijk netwerk heeft betekend dat de overlegorganen betrekkelijk succesvol zijn in het bij elkaar brengen van de diverse belangen en rollen die in een Nationaal Park spelen. Het functioneren van voorzitter en secretaris zijn daarbij cruciaal voor het succes van het Nationaal Park, want zij zijn in hoge mate bepalend voor de bestuurlijke aantrekkelijkheid van overlegorganen.

De Nationale Parken ontleen hun bestaansrecht in bestuurlijke zin vooral aan de centrale plaats in het netwerk van bestuursorganen, natuurbeschermingsorganisaties, grondeigenaren en gebruikers. De Nationale Parken zijn over het algemeen redelijk tot goed in staat gebleken de belangen van die veelheid aan actoren met elkaar op een noemer te brengen. Het is de kracht (geen zwakte!) van de Nationale Parken die verbindende rol te kunnen spelen zonder dat ze beschikken over een juridische status en zonder daarbij bevoegdheden te kunnen uitoefenen (*bron: . Pro Facto, Juridisch en Bestuurskundig Advies: Perspectieven voor Nationale Parken*)

Overigens moet hierbij vermeld worden dat het Nationaal Park de Biesbosch, vanwege de Parkschap constructie als enig Nationaal Park wél over formele bevoegdheden beschikt die op grond van een gemeenschappelijke regeling aan het Parkschap zijn overgedragen. Het betreft daarbij een vrij lichte vorm van formele posities, die het betrekken van alle relevante partijen bij beleidsvoorbereiding en – uitvoering niet in de weg staat.

Met de eerste Decentralisatie Impuls in 1996 werden de gelabelde middelen voor de Nationale Parken via de WILG (Wet Inrichting Landelijk Gebied) aan de provincie overgedragen, kwam de Nationaal Park secretaris in dienst van de provincie en werd de bevoegdheid tot vaststellen van het beheer- en inrichtingsplan van het Nationaal Park bij de provincie neergelegd. Aangezien het College van Gedeputeerde Staten vanaf dat moment in het Nederlandse natuurbeleid een steeds belangrijke rol

speelde, richtten de Nationale Parken zich in toenemende mate op beïnvloeding van de koers van Gedeputeerde Staten.

Met de overdracht van verantwoordelijkheden in 1996 kregen de Nationale Parken een onderling uiteenlopend ambitieniveau. Daarmee werd onderlinge samenwerking tussen de Nationale Parken om toch samenhang in het stelsel te behouden steeds belangrijker. In eerste instantie was dat een informele samenwerking, maar in 2005 werd die samenwerking geformaliseerd door de oprichting van de stichting Samenwerkingsverband Nationale Parken. De onderlinge samenwerking werd gefaciliteerd door het Rijk door het beschikbaar stellen van 1,5 fte én het beschikbaar stellen van een structureel werkbudget van € 300.000,-. Met dat budget werden vele projecten gerealiseerd die bijdroegen aan de totstandkoming van een gemeenschappelijke huisstijl, kennisdeling en gezamenlijke projecten. Daarnaast werd met middelen uit het budget een secretaris aangesteld, zodat feitelijk 2fte beschikbaar was om de samenwerking handen en voeten te geven.

In 2011 vond opnieuw een beleidsdecentralisatie plaats, de Decentralisatie Impuls 2011. Het Natuurbeleid in Nederland werd in belangrijke mate overgedragen aan de provincies (zoals realisatie EHS/Nationaal Natuur Netwerk en uitvoering Subsidieregeling Natuur en Landschap). Hierbij bepaalde het Rijk -met uitzondering van de bevoegdheid tot het instellen van een National Park en het vaststellen van de begrenzing- dat nationale parken beleid een vervallen Rijkstaak is. Omdat niet werd afgesproken welke partij verantwoordelijkheid ging dragen voor de individuele Nationale Parken, ontstond vanaf 2011 een nog grotere diversiteit aan ambitieniveaus, organisatiewijzen en omvang van beschikbare middelen: aan het ene uiterste van het spectrum een Nationaal Park waar de beschikbare middelen, een overlegorgaan met een onafhankelijk voorzitter vrijwel onveranderd in stand bleven, tot aan de andere kant van het spectrum een Nationaal Park waar

middelen en organisatie feitelijk vervielen. In de verschillende bijlagen is de situatie anno 2015 meer in detail weergegeven. In verschillende Nationale Parken functioneert inmiddels een nieuwe overlegstructuur, waarbij hard wordt gewerkt aan de totstandkoming van nieuwe financieringsvormen.

In de praktijk hebben in veel gevallen de provincies hun betrokkenheid bij Nationale Parken (die al vanaf de Decentralisatie Impuls 1996 bestond) voortgezet, maar de wijze waarop die betrokkenheid vormt krijgt is zowel in organisatorische- als in financiële zin zeer divers.

Daarnaast zijn er twee provincies, de provincie Noord-Brabant en de provincie Overijssel die zowel organisatorisch als financieel verder afstand hebben genomen van de Nationale Parken. Voor het Nationaal Park De Biesbosch waren de gevolgen in organisatorische zin beperkt, omdat al langer werd gewerkt met een Parkschap model, maar voor de Nationale Parken Loonse en Drunense Duinen, De Sallandse Heuvelrug en Weerribben-Wieden waren de organisatorische gevolgen aanzienlijk groter. Deze drie Nationale Parken bevinden zich anno 2015 in een transitieproces. De betreffende

gemeenten of een samenwerkingsverband van gemeenten trekken het proces om tot een nieuwe organisatievorm te komen. Onderstaande tabel geeft kort samengevat de essentie weer van de huidige stand van zaken van de nationale parken. Meer gedetailleerde informatie is te vinden in bijlage 1 waar per nationaal park alle feiten rond moment van instelling, grootte, organisatievorm, financiën, ervaring met verdienmodellen en een sterkte/zwakte is weergegeven.

Huidige stand van zaken Nationale Parken	
Oppervlakte	De omvang van de Nationale Parken ligt tussen de 1.340 en 37.000 ha.
Instelling	Het eerste Nationaal Park (Schiermonnikoog) dat deel uitmaakt van het stelsel van Nationale Parken werd definitief ingesteld in 1989. Het meest recente Nationaal Park dat deel uitmaakt van het stelsel is het Nationaal Park de Alde Feanen, dat werd ingesteld in 2006
Organisatievorm bestuur	Tot 2011, het moment van het Deelakkoord Decentralisatie Natuur kenden alle Nationale Parken een door de Staatsecretaris ingesteld Overlegorgaan. Een breed samengesteld bestuur waarin alle gebiedsbelangen op maat waren vertegenwoordigd. In 2015 kent ongeveer de helft van de Nationale Parken dezelfde organisatiestructuur. Bij de andere helft is gekozen voor een stuurgroep/gebiedscommissie waarin meestal een minder brede vertegenwoordiging van gebiedspartijen bestaat
Financiën	Op dit moment is er sprake van een sterk wisselende situatie: van een budget van (vrijwel) € 0,00 tot ca. € 400.000 per Nationaal Park. Daarnaast is vaak sprake van middelen die niet specifiek zijn gelabeld als budget ten behoeve van het betreffende Nationaal park, maar wel bijdragen aan het realiseren van de diverse doelen
Ervaring met verdienmodellen	Veel Nationale Parken hebben ervaring met verdienmodellen. In het meest succesvolle geval gaat het om een netto opbrengst van € 50.000/jaar. In de meeste gevallen gaat het om aanzienlijke kleinere bedragen
Sterkte/zwakte	Als sterke punten van de Nationale Parken kunnen de volgende punten worden genoemd: groot lokaal draagvlak, goede afstemming van lokale posities en belangen, van belang voor leefbaarheid en regionale economie Zwakke punten zijn: stroperige besluitvorming door brede vertegenwoordiging van belangen, onvoldoende benutten van het sterke merk Nationaal Park, bestuurlijke dubbeling met andere gremia, geen goede balans tussen (financiële) lusten voor bewoners, ondernemers en lokale overheid enerzijds en (beheer)lasten voor NP organisatie en terreinbeheerders anderzijds. Daarnaast zijn de Nationale Parken (te) beperkt bekend bij een breed publiek. Monitoring van bezoekersomvang, "de economie van het Nationaal Park" is geen structureel onderdeel geweest van onderzoek, waardoor informatie hierover onvoldoende beschikbaar is.

3.3 Financiën en verdienmodellen

Vanaf de start van het functioneren van de Nationale Parken was er sprake van structurele financiering door het Rijk. Dit begon niet pas bij de definitieve instelling van Nationale Parken (Nationaal Park Schiermonnikoog in 1989), maar al vanaf het moment dat een Nationaal Park in

Dag van het Nationaal Park
Zondag 27 mei 2012
1e Pinksterdag

Programma
Nationaal Park Zuid-Kennemerland

Twintig Nationale Parken doen mee met de Dag van het Nationaal Park.

Lékker in de buitenlucht de geest laten ontspannen? Natural Yoga, Mindfulness en sithewandeling door het hele park! o.l.v. professionele docenten voor kinderen en volwassenen

05.30 - 09.00 Sithewandeling met ontbijt - Bloek en Berg
09.00 - 10.30 Natural Yoga volwassenen - Landgoed Elswout
10.00 - 11.30 Natural Mindfulness - Duin en Kruidberg
11.30 - 12.30 Natural Yoga - Landgoed Elswout
11.30 - 12.30 Natural Yoga kinderen - Landgoed Elswout
13.00 - 14.30 Natural Mindfulness - Koevlak
13.30 - 15.00 Natural Mindfulness - Duin en Kruidberg
15.00 - 16.30 Natural Mindfulness - Koevlak
16.00 - 17.30 Natural Yoga - Landgoed Elswout

Informatie en reserveren via www.np-zuidkennemerland.nl
Geen internet? Bel 023 - 5411123

#NPDag en #NPVZK
www.facebook.com/nationaalparkzuidkennemerland

oprichting werd ingesteld op grond van het Instellingsbesluit Nationale Parken. Concreet betekende dit dat vanaf 1986 door het Rijk financiering van de Nationale Parken heeft plaatsgevonden. De hoogte van het budget per Nationaal Park wisselde daarbij van circa € 200.000 tot circa € 800.000. De hoogte van dit bedrag was maatwerk. Niet alleen de omvang van het Nationaal Park speelde daarbij een rol, maar ook de (bestuurlijke) complexiteit. Vanaf de jaren negentig van de vorige eeuw groeide het NP budget op de begroting van (toen) LNV mee met de ontwikkeling van het stelsel van Nationale Parken. Bij de instelling van het laatste Nationaal Park (de Âlde Feanen) was de omvang van de jaarlijkse begroting ongeveer € 4.500.000,-

Vanaf de Decentralisatie Impuls 1996 ging dit budget gelabeld voor de Nationale Parken naar de provincies. Tot de Decentralisatie Impuls 2011 bleef dat het geval.

Daarna ontstond niet alleen organisatorisch, maar ook in financiële zin een per Nationaal Park sterk uiteenlopende situatie. De Nationale Parken werden vanaf 2012 door de provincies uit autonome middelen gefinancierd. Daarbij ontstond zoals gezegd een per provincie sterk wisselend beeld, waarbij de omvang van de middelen een reflectie is van het belang dat de betreffende provincie aan het betreffende Nationaal Park hecht. Een beeld van de begroting per park wordt geschetst in bijlage 1, waarbij moet worden aangetekend dat een exact beeld nog niet zo eenvoudig is te geven! Vaak worden door provincies projecten gefinancierd, die in belangrijke mate bijdragen aan het realiseren van Nationaal Park doelen, maar waarbij de ingezette middelen niet zichtbaar worden in de begroting van het betreffende Nationaal Park. Een voorbeeld daarvan is de in 2014 gerealiseerde ecologische verbindingzone Weerribben-Wieden voor een bedrag van € 4.500.000,-: heel belangrijk voor het realiseren van Nationaal Park doelen, maar niet opgenomen in de Nationaal Park begroting!

Hoe de eigenstandige financiële middelen van een Nationaal Park zich in de loop der jaren hebben ontwikkeld is in onderstaande tabel weergegeven aan de hand van het bestedingen plan van het Nationaal Park Weerribben-Wieden

Bestedingen plan Nationaal Park Weerribben-Wieden		
1999	258.183,--	Rijksmiddelen
2004	340.557,--	Rijksmiddelen
2008 ¹	497.380,--	Rijksmidel;en via ILG
2011	497.380,--	Rijksmiddelen via ILG
2012-2014	195.000	Provinciale middelen
2015 én 2016 ²	200.000	Provinciale middelen
2017 e.v	?	

¹ het betrof tot 2009 uitsluitend het Nationaal Park De Weerribben. Vanaf 2009 Nationaal Park Weerribben-Wieden. In 2008 inclusief een voorschot i.v.m. totstandkoming NPWW

² het betreft hier een éénmalig budget dat door de provincie Overijssel aan de gemeente Steenwijkerland beschikbaar is gesteld om het transitieproces NPWW vorm te geven

Ondanks de aandacht en maatschappelijke betrokkenheid bij natuur en bij de Nationale Parken staan -zoals bovenstaande tabel ook laat zien- de beschikbare middelen onder druk. De lagere of verdwijnende bijdrage van overheden is (nog) niet opgevangen door andere bronnen. Tot nu toe lukt dat slechts in beperkte mate. De effecten zijn inmiddels zichtbaar: het aantal activiteiten op het vlak van communicatie en educatie neemt af, de kwaliteit van voorzieningen gericht op beleving zoals routestructuren in het veld, rustpunten al dan niet met informatievoorziening neemt af. Ook staat in een aantal nationale Parken het functioneren van het bezoekerscentrum ter discussie of is sluiting aan de orde.

Nationale Parken zoeken in toenemende mate naar nieuwe financieringsvormen via marktgeld en geefgeld. Het besef dat Nationale Parken niet alleen maar geld kosten, maar dat die bijzondere gebieden óók veel opbrengsten genereren (waarover later meer) biedt daarvoor ook wel kansen. De zoektocht naar nieuwe financieringsvormen was al ruim voor 2011 gaande, maar kreeg een impuls nadat het Rijk zich in dat jaar op het standpunt stelde niet langer verantwoordelijk te zijn voor de nationale parken. Daarmee kwam (met uitzondering van de middelen die het IVN van het ministerie van EZ ontvangt voor de inzet van coördinatoren/medewerkers Communicatie en Informatie) een einde aan structurele financiering van de Nationale Parken door het Rijk. Vanaf 2011 stelden de provincies eigenstandige middelen beschikbaar voor de

nationale parken. De omvang van de middelen varieert zoals eerder gezegd sterk en daarmee ontstonden nog weer extra motieven om andere financieringsvormen te organiseren.

Voor de financiering van Nationale Parken kunnen grofweg drie financieringsbronnen onderscheiden worden:

1. Marktgeld, zoals inkomsten uit pacht en concessies aan ondernemers of middelen verkregen uit andere ecosysteemdiensten zoals inkomsten uit streek-producten, biomassa, windenergie etc. Daarnaast kan gedacht worden aan inkomsten van bezoekers via toegangs- of parkeergelden, excursies, boot- en fietsverhuur, verhuur van vergaderruimten op bijzonder locaties etc.
2. Geefgeld, via donaties, legaten, loterijen, grote sponsors, goede doelen, inzet door vrijwilligers of adoptie van projecten (zoals het onderhoud van een mountainbike route),
3. Overheidsgeld in de vorm van (project)subsidies, menskracht en/of structurele exploitatiebijdrage

Als gevolg van het feit dat de financiële middelen beperkter werden zijn veel Nationale Parken - daarbij ondersteund door initiatieven van het Samenwerkingsverband Nationale Parken- aan de slag gegaan met het ontwikkelen van verdienmodellen, maar de resultaten tot nu toe in de meeste gevallen beperkt.

Hieronder worden een aantal initiatieven genoemd die als doel hebben om eigen inkomsten te genereren. Dit is geen uitputtende lijst en op dit moment lopen ook nog diverse initiatieven, zoals gesprekken met de Postcode Loterij, crowdfunding etc.

Overigens moet nadrukkelijk genoemd worden dat het doel van het organiseren van verdienmodellen niet uitsluitend is om middelen te verwerven, maar ook -minstens zo belangrijk- om het verbreden van maatschappelijk draagvlak door het intensiveren van contacten met het bedrijfsleven.

3.3.1. Verdienmodellen in Nederlandse Nationale Parken

Veel Nationale Parken zijn de afgelopen jaren aan de slag gegaan met nieuwe verdienmodellen om zo de financiële middelen die noodzakelijk zijn voor het realiseren van de gestelde doelen ook daadwerkelijk te kunnen blijven realiseren. In onderstaande paragraaf wordt een overzicht gegeven van de initiatieven op dat vlak en wordt tevens een beeld geschetst van de effecten ervan. In de vervolgpargraaf wordt een beeld geschetst van een aantal ervaringen in het buitenland met het genereren van eigen inkomsten.

Nationaal Park Pas Utrechtse Heuvelrug

Deze Nationaal Park pas is in april 2015 gelanceerd. Iedereen die het NPUH een warm hart toedraagt, kan voor € 25,- per jaar de pas aanschaffen (geldig voor 2 personen) op www.nationaalparkpas.nl. In ruil hiervoor krijgt de pashouder 10% voordeel bij ruim 30 geselecteerde horeca-adressen, musea en andere groene aanbieders die deel uitmaken van het NPUH. De betrokken ondernemers die door het bieden van

korting deelnemer zijn aan de Nationaal Park Pas zijn o.a. restaurants, hotels, B&B's, bungalowparken, boerderijtterrassen, aanbieders van natuurbeleving, streekproducten en groen vervoer. Voor 2015 wordt gemikt op de verkoop van 100 passen, medio juni zijn er 50 verkocht. De opbrengst is een bruto opbrengst, waarbij de initiële kosten niet in beeld zijn gebracht.

Support for nature Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug

Jaarlijks worden talloze sportevenementen in bos en natuurterreinen georganiseerd. Zowel recreanten als topsporters genieten tijdens het beoefenen van hun sport

op deze manier van een geweldige omgeving. Beheerders staan veelal positief tegenover zulke evenementen, maar natuurgebieden zijn kwetsbaar en er moet rekening gehouden worden met andere belangen (van andere gebruikers, wetgeving etc.). Het Support for Nature systeem helpt organisatoren van evenementen op weg bij hun contacten met beheerders, terwijl het voor beheerders aantrekkelijk is vanwege de financiële middelen die beschikbaar komen voor de realisatie van projecten. Met budgetten die via Support for Nature binnenkomen kunnen in een Nationaal Park of ander beschermd gebied extra beheermaatregelen worden uitgevoerd of extra inspanningen op het vlak van beleving gerealiseerd worden.

Voor het Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug komt de bijdrage met name voort uit de Fisherman's Friend StrongmanRun, een evenement van landelijke betekenis met ruim 7500 deelnemers en ruim 50.000 toeschouwers. Geschatte opbrengt ten dienste van het Nationaal Park voor 2015 is € 40.000,-, waarmee vervolgens in het Nationaal Park projecten op het vlak van beleving worden gerealiseerd.

Streekfondsen

Verschillende Nationale Parken kennen streekfondsen. De streekfondsen keren jaarlijks (meest kleinere) budgetten uit aan concrete projecten. Deze fondsen worden vaak gevuld met opbrengsten uit Rabostreekrekeningen en middels donaties.

De deelnemende partijen openen een Rabostreekrekening. Hiervoor ontvangt de rekeninghouder een marktconforme rente. Daarnaast stelt de Rabobank een extra opslag ter beschikking die rechtstreeks naar het Streekfonds vloeit. Deze extra opslag bedraagt 5% over het totaal van de rentevergoedingen van alle streekrekeningen. Een streekrekeninghouder kan daarbij tevens beslissen een deel van de eigen rente te schenken aan het Streekfonds. Per € 1.000.000 inleg gaat dus bij de huidige marktconforme rente van krap 1% netto € 500,- naar het Streekfonds. Er moeten dus forse bedragen op een Rabo streekrekening staan wil het netto tot substantiële middelen leiden.

Sinds eind 2013 zijn alle decentrale overheden (provincie, gemeenten, waterschappen) op grond van de Wet Houdbaarheid overheidsfinanciën (Wet HOF) verplicht tot schatkistbankieren. Dit betekent dat decentrale overheden hun overvloedige middelen verplicht moeten aanhouden in de Rijksschatkist. Daarmee verdwenen deze middelen uit de Rabo streekrekeningen. Daar waar een streekrekening (ook) niet meer gevuld is met tientallen miljoenen aan private middelen is het netto effect dus zeer beperkt.

Marrekrite wimpel voor een bedrag van € 15,- (kleine wimpel) tot € 25,- (grote wimpel) draagt de (vaar)recreant bij aan het instandhouden van deze voorzieningen. In 2014 werd een recordbedrag van ruim € 180.000,- bijeen gebracht, waarbij de vele vrijwilligers die actief betrokken zijn bij de verkoop van de wimpel cruciaal zijn. Afgezet tegen de totale jaarlijkse lasten van de Marrekrite, worden met dat bedrag ongeveer 4% van de totale kosten van de Marrekrite gedekt. (bron: Marrekrite)

3.3.2 Verdienmodellen internationaal

Ook in het buitenland zijn creatieve ideeën ontwikkeld. Natuurlijk is de organisatorische, juridische of geografische situatie voor buitenlandse parken vaak anders dan voor de Nederlandse. Het heffen van entreegeld is hier bijvoorbeeld niet altijd mogelijk. Toch zijn sommige buitenlandse ervaringen, al dan niet in aangepaste vorm, ook in Nederland goed bruikbaar.

Cairngorms National Park in Schotland: sterk merk

Onder vrij strenge voorwaarden mogen ondernemers daar de naam van het Cairngorms National Park gebruiken in ruil voor een vermelding als 'Cairngorms National Park Ambassador' op de website van het park. De voorwaarden worden vastgesteld door een speciale 'Brand Management Group', waarin de staf van het park, de Kamer van Koophandel en gemeenten hun vertegenwoordigers hebben. Criteria voor vermelding komen

erop neer dat het betrokken bedrijf mens- en milieuvriendelijk onderneemt. Toeristisch-recreatieve ondernemers moeten bijvoorbeeld voldoen aan bepaalde gedragsregels en in het bezit zijn van een milieukeurmerk (Visit Scotland-certificaat).

Producten mogen alleen de naam van het park dragen als ze uit het park afkomstig zijn en milieuvriendelijk zijn geproduceerd.

Zo ontwikkelt de Brand Management Group de naam van het nationaal park tot een sterk merk. Bedrijven in Cairngorms National Park dragen bij aan de Cairngorms Business Partnership, waarmee vervolgens extra middelen beschikbaar komen voor het Nationaal Park

Suffolk Coast and Heath AONB Community and Conservation Fund

is een klein lokaal fonds waarmee projecten op het vlak van informatie, educatie en natuurbeheer worden gefinancierd. Het budget wordt bij elkaar gebracht door lokale bedrijven, de Suffolk Coast & Heaths AONB Supporters. Het jaarlijkse budget dat bijeen wordt gebracht is maximaal € 4000. Zowel voor de sponsor als voor de klanten van de sponsor wordt jaarlijks concreet gemaakt waar de middelen aan worden besteed. Een belangrijk motief voor het fonds ligt in de betrokkenheid en verbinding met bedrijven en niet zozeer in het budget zelf.

Het voordeel voor het betreffende bedrijf is dat op de website van Suffolk Coast and Heath AONB een korte omschrijving van het bedrijf wordt opgenomen. Er wordt aan de nota van een klant een klein vast bedrag opgenomen dat naar het fonds gaat. De sponsor kan daarbij voor een “opt-in” of “opt-out” systeem kiezen. De klant moet bij “opt-out” actief aangeven de bijdrage *niet* te willen betalen. Ander keuze is “opt-in”: de klant geeft dan actief aan de bijdrage *wel* te willen betalen.

Airwick

THE UK NATIONAL PARKS COLLECTION BY AIR WICK®

Air Wick is proud to sponsor UK National Parks - Britain's Breathing Spaces.

There are 15 of the UK National Park Family. To find out more visit:

www.nationalparks.gov.uk/airwick

In 2014 zijn de gezamenlijke Nationale Parken in het Verenigd Koninkrijk een samenwerking aangegaan met Air Wick, producent van geurverspreiders. Doel van de samenwerking is het promoten van de kwaliteiten van de Nationale Parken. Airwick heeft een speciale Nationale Parken geurlijn ontwikkeld: voor ieder Nationaal Park één. Doel is onder andere om mensen die wellicht minder met de Nationale Parken bekend zijn, te verleiden eens een Nationaal Park te bezoeken.

Daarnaast draagt Air Wick bij aan fondsvorming voor de Nationale Parken. Tot op dit moment gaat om voor alle Nationale Parken gezamenlijk om enkele tienduizenden euro's (*info P. Leadbitter, North Penines AONB*).

MoorFutures in Duitsland

MoorFutures zijn CO2 certificaten die op basis van vrijwilligheid worden gekocht door particuliere, overheden en bedrijven ter compensatie van de effecten van hun CO2 uitstoot. Met de middelen die met de uitgifte van certificaten worden verkregen wordt het herstel van veengebieden gefinancierd. Aangezien een veengebied dat in een goede staat van instandhouding verkeert veel CO2 kan opslaan is het herstel van veengebieden een effectieve manier om het broeikas effect aan te pakken. Met dit programma worden op dit moment veengebieden hersteld in Mecklenburg-Vorpommern, Brandenburg en Schleswig-Holstein.

In de Verenigde Staten zijn alle Nationale Parken eigendom van de overheid. Ze worden beheerd door de National Park Service. De Amerikaanse Nationale Parken verwerven middelen uit toegang en betaalde diensten zoals lezingen en excursies. Fonds- en sponsorwerving is ondergebracht in een foundation, de National Parks Foundation; een NGO met als enig doel het financieel ondersteunen van de Nationale Parken in de Verenigde Staten. In deze foundation zijn overeenkomsten met de private sector ondergebracht. De National Parks Foundation rekent onder andere American Airlines en Discovery Channel tot haar 'proud partners'. De Foundation haalt jaarlijks ruim 50 miljoen dollar binnen. Ook lokaal bestaat een actieve samenwerking met de private sector. Zo herinvesteert het Boston Harbor Islands National Park bijvoorbeeld private inkomsten in de activiteit waarmee ze verdiend zijn en stort het overblijvende deel in een fonds voor algemene financiële ondersteuning van het park.

"Corporations realize investing in the outdoors and lobbying Congress for increased funding of trails, campgrounds and parks will ultimately increase their bottom lines."
(American Recreation)

Op de website kunnen bedrijven terecht op de pagina "Doing business with the park", waar onder andere de criteria te vinden zijn waaraan commerciële activiteiten moeten voldoen (www.nps.gov/aboutus/doingbusinesswithus.htm). Deze criteria zijn tamelijk algemeen. Activiteiten moeten bijvoorbeeld passen bij de natuurdoelstellingen en de identiteit van het landschap, voldoen aan de bouwvoorschriften en zo mogelijk aansluiten bij andere projecten. Jaarlijks verwerft de National Parks Foundation ca. 50 miljoen dollar veel, dat is ca. 5% van de totale

begroting van de National Park Service (bron: *budget justifications National Park Service,, Department of the Interior, fiscal year 2015*)

Bron: National Parks Foundation

3.4 Het economisch belang van Nationale Parken en verdienmodellen

In de afgelopen jaren is veel tijd en energie gestoken in het ontwikkelen van verdienmodellen. Op die wijze moet het aandeel van private middelen bij de financiering van nationale parken verder groeien. Op dit moment zijn de inkomsten ondanks alle inspanningen nog relatief bescheiden. Daarmee blijven overheden tot op heden de belangrijkste investeerders. Komt dat doordat het economische belang van belang van Nationale Parken beperkt is? Of liggen daar andere redenen aan ten grondslag?

Het economisch belang van natuur en landschap in zijn algemeen is groot. Een paar cijfers:

- Landelijk ruim 200.000 fte in toerisme, recreatie, sport en horeca in buitengebied
- €2,6 miljard aan bestedingen
- Wandelaars + fietsers besteden €880 miljoen

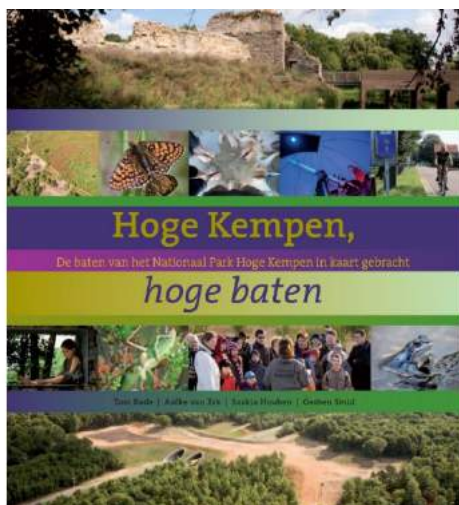
Bron: Groenfonds

Maar ook voor een aantal Nationale Parken in het bijzonder is onderzoek gedaan: een paar voorbeelden. De genoemde bedragen laten de netto opbrengsten zien van activiteiten die gekoppeld zijn aan beleving/recreatie in het betreffende gebied

Hoge Kempen (6000 ha): €30.000.000 (*bron: Hoge Kempen, hoge baten*)

Weerribben-Wieden (10.000 ha): €54.360.000 (*bron: Kop en Munt, de economie van Nationaal Park Weerribben-Wieden*)

Hoge Veluwe (5500 ha): €34.000.000 (*bron: Parels van de Veluwe, betekenis van Het Nationale Park De Hoge Veluwe en het Kröller-Müller Museum voor toerisme en economie van de regio*)

Voor Weerribben-Wieden worden de cijfers in onderstaande tabel nog wat nader gespecificeerd, voor de andere gebieden gaat om ongeveer dezelfde verhoudingen. Het gaat hierbij uitsluitend om kosten en opbrengsten die samenhangen met Weerribben-Wieden.

Overzicht opbrengsten en kosten Weerribben-Wieden			
Opbrengsten		Kosten	
Resultaat ondernemers na belasting	31.000.000	Beheer Weerribben	3.184.000
Belasting opbrengsten	23.000.000	Beheer Wieden	2.788.000
Huur en pacht	360.000		
<i>Totaal</i>	<i>54.360.000</i>		<i>5.972.000</i>

Gedetailleerde studies naar het economisch belang van de Nationale Parken hebben lang niet in alle Nationale Parken plaatsgevonden. Hoewel er dus geen sluitend beeld is, laten de studies die zijn uitgevoerd een consistent beeld zien: voor iedere euro die in het gebied wordt geïnvesteerd, ongeveer 4 tot 9 euro wordt bijgedragen aan de lokale economie. Ook in de Finland, waar erg veel onderzoek wordt gedaan naar de economische effecten van de Finse Nationale Parken, wordt dat verband onomstotelijk gelegd. Voor iedere euro die de Finse belastingbetaler investeert in de Finse Nationale Parken, wordt 10 euro bijgedragen aan de Finse economie

(bron: www.metsa.fi/web/en/economicbenefitsofnationalparks#sthash.DljG0Nik.dpuf)

Ook de diverse TEEB studies laten de relatie natuur/economie uitvoerig zien (TEEB for business, TEEB for policy makers etc.). Het is dus niet zozeer de vraag of Nationale Parken economisch interessant zijn, maar veel meer hoe de relatie tussen baathouders en de overheid als investeerder

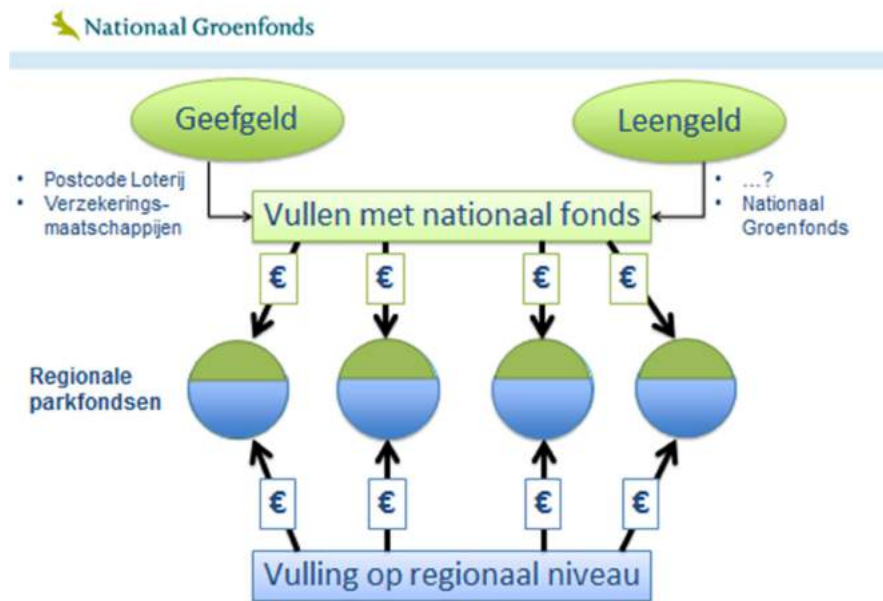

wordt gelegd. Er zit op dit moment een duidelijk gat in kennis over hoe deze relatie zodanig gelegd kan worden dat een effectieve koppeling ontstaat. Meer gedetailleerde studies per

Nationaal Park kunnen bijdragen aan het op Park niveau inzichtelijk maken van deze relaties.

In zijn algemeenheid kan geconstateerd worden dat –hoewel onderzoek tot de doelstelling van de Nationale Parken behoort- dit onderdeel mede door het ontbreken van de daarvoor benodigde middelen veelal onderbelicht is gebleven. Dit geldt voor onderzoek naar economische effecten, maar even zeer voor monitoring van bezoekersomvang en bezoekersstromen, inzicht in bezoekmotieven en inzicht in wensen van bezoekers

Wordt naar het verwerven van private middelen gekeken, dan liggen de grootste kansen natuurlijk bij “dikke” geldstromen: de geldstromen rond wonen, zorg, energie en recreatie. Maar nogmaals: de werkelijkheid is tot nu toe uiterst weerbarstig. De grote uitdaging is het bij elkaar brengen van de “producenten van (beleving van) natuur en landschap enerzijds en de baathouders anderzijds, zowel op regionaal- als op nationaal niveau. Voor privaat geld kan daarbij onderstaand model een rol spelen.

Bron: studiedag 2012
 Nationale Parken en –
 Landschappen, samen
 investeren in de toekomst

3.5 Bekendheid van Nationale Parken

Bijna 70% van de Nederlanders weet dat er in Nederland Nationale Parken bestaan. Een kwart daarvan kan één Nationaal Park bij naam noemen, waarbij het Nationaal Park de Hoge Veluwe het meest bekend is. Minder dan 0,5% kan alle 20 Nationale Parken bij naam noemen. Zijn de Nationale Parken daarom niet relevant? Toch wel, want veel bezoekers komen naar een Nationaal Park vanwege het geboden voorzieningen niveau, maar zonder zich te realiseren dat ze een Nationaal Park bezoeken. Het aantal bezoekers aan de Nationale Parken varieert van ca. 500.000 tot 1.500.000. Uitgaande van een gemiddelde van 1.000.000 bezoekers gaat landelijk dus om een kleine 20.000.000 bezoekers. (bron: Nationale Parken).

In de afgelopen jaren hebben diverse activiteiten plaatsgevonden om de bekendheid van de Nationale Parken te vergroten, zoals de open dag Nationale Parken die jaarlijks gekoppeld aan de Europese Dag van het Nationaal Park wordt georganiseerd. Daarnaast is in samenwerking met het NBTC specifieke informatie over de Nationale Parken op de site holland.com geplaatst, specifiek gericht op de Vlaamse en Duitse markt. Middelen om een campagne van wat grotere omvang te initiëren ontbreken echter. Er is dus nog wel werk aan de winkel om de bekendheid van Nationale Parken te vergroten!

bron: Kennis
centrum
Recreatie

Een belangrijke reden voor de beperkte bekendheid van Nationale Parken is dat het tot nu toe geen expliciet doel van de Nationale Parken is om het merk breed neer te zetten, waarbij ook de middelen ontbreken om dit vorm te geven.

Als voorbeeld van effect en kosten volgt hier wat informatie over de campagne "Gelderse Streken". De campagne bestaat uit radio- en tv commercials op landelijke zenders (Radio 1, Sky Radio, Q-Music, Nederland 1, 2 en 3, twaalf afleveringen ingekocht van 'Lekker weg in eigen land', een

informatief, toeristisch programma op RTL4 met een flinke kijkdichtheid), activiteit op Twitter, Facebook en Instagram (waarbij je in juli, augustus en september 2015 blogger Mirre via een livestream kunt volgen op een 5000km lange fietstocht door de Gelderse Streken). De campagne zorgt voor landelijke bekendheid: 6,5 miljoen mensen hebben minstens één commercial gezien en 3,5 miljoen mensen maar liefst vier commercials. 3,5 miljoen mensen hebben de radio commercials tenminste veertien keer gehoord. De totale kosten van de campagne die loopt van 2013 tot en met 2015 bedragen €4.500.000. De helft van dat bedrag wordt door de provincie Gelderland geïnvesteerd, de andere helft wordt door de vier regionale bureaus voor toerisme (Veluwe, Achterhoek, Regio Arnhem/Nijmegen en Rivierenland) en het bedrijfsleven bijeengebracht. (bron: *Toerisme Gelderland*).

4. Samenwerken

Samenwerking is de sleutel tot succes voor en van de Nationale Parken. Die samenwerking wordt dan ook zowel nationaal als internationaal aangegaan. De meest relevante vormen van samenwerking worden in dit onderdeel van het rapport beschreven

4.1 Het Samenwerkingsverband Nationale Parken

De stichting Samenwerkingsverband Nationale Parken (SNP) is de koepelorganisatie van de Nationale Parken in Nederland. Tussen 1980 en 2010 heeft het stelsel van 20 nationale parken zoals we

dat nu kennen vorm gekregen. Al snel ontstond bij de diverse nationale parken de behoefte om kennis en informatie uit te wisselen, hetgeen vanaf midden jaren 90 van de vorige eeuw heeft geleid

tot een informele samenwerking. Vanaf november 2005 is deze samenwerking geformaliseerd door het oprichten van de stichting Samenwerkingsverband Nationale Parken met als doel: “het door middel van samenwerking ontwikkelen van de Nationale Parken in Nederland tot natuurgebieden van bijzondere ecologische, educatieve, recreatieve en wetenschappelijke betekenis en daarvoor in de samenleving een solide draagvlak te creëren en in stand te houden”. Uitwisseling van kennis en informatie, gemeenschappelijke projecten, belangenbehartiging en het stimuleren van een brede betrokkenheid in de samenleving zijn en waren daarbij de middelen om dit doel te bereiken. Het SNP heeft zich de afgelopen jaren ontwikkeld tot hét kennisinstituut aangaande de nationale parken in Nederland. Daarbij is ook veel kennis ontwikkeld aangaande de geleidelijke verschuiving van het oorspronkelijke doel van de nationale parken -waarbij een sterke nadruk lag op bescherming van de bijzondere waarden in het nationaal park- naar een nationaal park waarbij -binnen de randvoorwaardelijkheid van blijvende hoge en onderscheidende natuurkwaliteit- meer nadruk is komen te liggen op gebiedsbeleving en op de economische betekenis van nationale parken. Door de brede internationale contacten kan deze kennis ook in een breder perspectief geplaatst worden en kan geput worden uit een internationaal kennisreservoir.

4.2 Samenwerking met de Nationale Landschappen

Net als de Nationale Parken hebben ook de Nationale Landschappen te maken gekregen met een

gewijzigde positionering van verantwoordelijkheden. Die gewijzigde positie van de Nationale Landschappen (die samenwerking via het Servicenet Nationale Landschappen) heeft daarom geleid tot samenwerking tussen het samenwerkingsverband Nationale Parken en het servicenet Nationale Landschappen: niet om de twee merken “door elkaar te klutsen”, maar wel om winst te halen uit samenwerking op het vlak van gezamenlijke belangenbehartiging, marketing en kennisontwikkeling. Het betreft een informele samenwerking die inmiddels heeft geleid tot gezamenlijke projectaanvragen, workshops etc. Een paar voorbeelden van de samenwerking met het Servicenet:

- Opstellen van een zeer uitvoerige Postcodeloterij aanvraag met daarin concrete projectvoorstellen vanuit alle Nationale Parken en Nationale Landschappen voor een totaalbedrag van bijna € 18.000.000,-
- Gesprekken met Zorgverzekeraar de Friesland over (mede) financiering van Nationale Parken en Nationale Landschappen vanuit de relatie natuur en gezondheid
- Een serie workshops over merkeversterking en branding in samenwerking met het NBTC, resulterend in specifieke aandacht voor Nationale Parken en Nationale Landschappen op de site holland.com
- Gesprekken met Routenet.nl over opnamen van Nationale Parken en nationale Landschappen in het aanbod van Routenet.nl
- Een -in Samenwerking met het Nationaal Groenfonds- breed opgezette kennisdag over verdienmodellen

4.3 De Europarc Federatie

De Europarc Federatie is de koelorganisatie van beschermde gebieden in Europa. De Federatie heeft ruim 500 leden in bijna 40 Europese landen. Ook de Nederlandse Nationale Parken zijn lid van de Federatie. Doelstelling van de federatie is:

- het stimuleren van activiteiten op het vlak van kennisdeling en kennisuitwisseling door middel van internationale samenwerking
- belangenbehartiging van beschermde gebieden in de richting van (nationale)overheden, NGO's en diverse Europese instituties
- vergroten van draagvlak voor beschermde gebieden bij een breed publiek

Om dat doel te bereiken kent de Europarc Federatie diverse programma's waaronder het Handvest voor Duurzaam Toerisme en het Grensoverschrijdend Programma

4.3.1 Het Handvest voor Duurzaam Toerisme

Het Europees Handvest voor duurzaam toerisme in beschermde gebieden is een waardevol en praktisch instrument om ervoor te zorgen dat de ontwikkeling van het toerisme in de Europese beschermde gebieden duurzaam is. Door zich bij het Handvest aan te sluiten laten beschermde gebieden zien dat zij in belangrijke mate met lokale belanghebbenden en partners in de toeristische industrie

samenwerken op het gebied van strategische toeristische aangelegenheden, en ontvangen zij officiële erkenning voor hetgeen zij op dit gebied hebben bereikt. Door zich bij het Handvest aan te sluiten doen zij bovendien een toezegging voor een periode van vijf jaar om die samenwerking uit te breiden, de met hun partners gezamenlijk overeengekomen maatregelen uit te voeren, en te blijven streven naar uitmuntendheid bij het beheer van het toerisme in hun regio. Hiermee is het Europees Handvest noch een traditioneel kwaliteitslabel, noch een traditionele partnerschapsovereenkomst; het combineert namelijk onderdelen van beide ter bevordering en ondersteuning van een daadwerkelijk duurzame ontwikkeling van het toerisme in de Europese beschermde gebieden. 131 beschermde gebieden in 16 Europese landen zijn gecertificeerd in het kader van het Handvest voor Duurzaam

Toerisme. In Nederland werd in 2009 het Nationaal Park Weerribben-Wieden als eerste gecertificeerd, waarna kort daarna het Nationaal Park de Biesbosch en het Nationaal Park de Meinweg volgden. Op dit moment overwegen een aantal Nationale Parken het certificeringsproces in te gaan om zo de ontwikkeling van het toerisme op duurzame wijze vorm te geven.

4.3.2 Het Grensoverschrijdend Programma

Het Transboundary Parks Programme is een systeem om de samenwerking tussen partners die een rol spelen bij het beheer van een grensoverschrijdend gebied te intensiveren en te verbeteren. Een

verificatie en certificeringsproces helpt hierbij om de samenwerking naar een hoger plan te tillen. Iedere 5 jaar wordt geëvalueerd of gewenste verbeteringen in de samenwerking ook daadwerkelijk worden bereikt. Op dit moment zijn er 10 Transboundary Parks in Europa, waarbij de grensoverschrijdende gebieden ook weer van elkaar leren

door regelmatige ontmoetingen in het Transboundary netwerk. In Nederland maakt het Nationaal Park de Meinweg deel uit van het Grenspark Maas-Schwalm-Nette. Het grenspark is één van de 10 Transboundary Parks.

4.3.3 Europarc Lage Landen sectie

De Nederlandse Nationale Parken, het Nationaal Park de Hoge Kempen in Vlaanderen, een aantal Nationale Landschappen in Nederland en Regionale Landschappen in Vlaanderen werken sinds 2012 samen in de Europarc sectie Lage Landen. Het doel van de samenwerking is kennisuitwisseling en deling, waarbij zoveel mogelijk gestreefd worden naar koppeling met bestaande activiteiten van onder andere het SNP, andere Europarc secties en werkgroepen van de Europarc Federation

Tenslotte

Nationale Parken zijn relevant: geen ander platform weet op gebiedsniveau een diversiteit aan belangen bij elkaar te brengen en -gestoken in een bijdetijds jasje- is de doelstelling die bij de totstandkoming van de Nationale Parken in de Verenigde Staten werd geformuleerd nog steeds actueel:

For the benefit and the enjoyment of the people

Bijlage 1 Overzicht Nationale Parken

In deze bijlage treft u een overzicht aan van alle Nationale Parken die deel uitmaken van het Samenwerkingsverband Nationale Parken.

Per Nationaal Park staan de volgende onderwerpen aangegeven:

1. Organisatievorm

- a. Oppervlakte
- b. Jaar van instelling
- c. Organisatievorm/bestuur
- d. Samenstelling
- e. Sterke en zwakke punten van de organisatievorm

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

- a. Wie verzorgt financiën NP
- b. Huidige financiën
- c. Ervaringen met verdienmodellen
- d. Verdere Info verdienmodellen

3. Sterkte/zwakte NP

- a. Huidige positionering
- b. Gewenste positionering
- c. Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

Nationaal Park De Biesbosch

Eb en vloed in een zoetwatergebied, dat is zeldzaam. Maar Nederland heeft het. De Biesbosch is één van de weinige zoetwatergetijdengebieden van Europa. In deze delta van de Rijn en de Maas heeft het getij nog vrij spel. De Biesbosch is een avontuurlijk doolhof van rivieren, waterbekkens, wilgenbossen en grillige kreken met glashelder water.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

9000

Instelling

1994

Aantal bezoekers

2.000.000

Organisatievorm bestuur

Biesbosch Bestuurscommissie

Deze bestuurscommissie is ingesteld op basis van een zogenaamde Gemeenschappelijke Regeling tussen zes regionale overheden (de gemeentes Dordrecht, Sliedrecht, Werkendam en Drimmelen en de provincies Zuid-Holland en Noord-Brabant

Onafhankelijk voorzitter is dhr. M. Hoefeijzers.

Samenstelling

Het Parkschap beschikt over een Bestuurscommissie die toezicht houdt op alle te ontwikkelen initiatieven en activiteiten. Het bestuur bestaat uit:

- Onafhankelijk voorzitter
- Gemeente Dordrecht
- Gemeente DrimmelenDrimmelen
- Gemeente Sliedrecht,
- Gemeente Werkendam
- provincie Noord-Brabant
- provincie Zuid-Holland
- Staatsbosbeheer

Sterke en zwakke punten van de organisatievormsamenstelling

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

Gemeente Dordrecht

Huidige financiën

De totale begroting van het Parkschap de Biesbosch is ongeveer €2,8 mln. (jaarrekening 2014).

Ervaringen met verdienmodellen

- De Biesbosch verdient het
- Beleef en Geef Biesbosch fonds
- Biespas

Eindadvies de Biesbosch verdient het, opgesteld door Buck Consultants International

In 2013 werd door drie Biesbosch-ondernemers het Beleef en Geef Biesbosch Fonds opgericht. Met vrijwillige bijdragen van gasten zamelen ze geld in om recreatieve voorzieningen in De Biesbosch in stand te houden. Inmiddels zijn meer dan 30 recreatieve bedrijven in De Biesbosch aangesloten. In 2013 is de bewegwijzering van 3 kanoroutes in de Biesbosch gefinancierd

- In 2014 kreeg 'Samen de Natuur In' een gift. Dit is een natuurclub voor mensen met een verstandelijk beperking

Verdere Info verdienmodellen

<http://np-debiesbosch.nl/organisatie/beleef-en-geef-biesbosch-fonds/>

3. Sterkte/zwakte NP

Huidige positionering

Gewenste positionering

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

Nationaal Park
De Groote Peel

Nationaal Park De Groote Peel

De Groote Peel een belangrijk natuurgebied (N2000) waar de rust en de weidsheid herinneren aan het vroegere veen. De 'litttekens' van de turfwinning geven het gebied niet alleen een historische dimensie, ze hebben ook variatie toegevoegd aan het landschap dat bestaat uit water, moeras, heide en kleine stukjes bos. De grote waterplassen, de kleine veenputjes, de peelbanen en de peelvaarten vormen samen de zichtbare geschiedenis van de turfwinning.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

1340

Instelling

1993

Aantal bezoekers

Totaal aantal is onbekend, bezoekerscentrum 140.000

Organisatievorm bestuur

Overlegorgaan

Het Overlegorgaan is geen zelfstandig rechtspersoon en heeft geen juridische status. Op basis van consensus vindt afstemming plaats van de bevoegdheden van de participanten.

Samenstelling

Onafhankelijke Voorzitter, benoemd door GS Limburg. Benoeming loopt tot 1 juli 2016.

Onafhankelijk Secretaris beschikbaar gesteld door provincie

Leden:

- Provincie Noord-Brabant
- Provincie Limburg
- Gemeente Asten
- Gemeente Peel en Maas
- Gemeente Nederweert
- Waterscha Aa en Maas
- Waterschap Peel en Maasvallei
- Staatsbosbeheer
- vertegenwoordiger namens de particuliere eigenaren

Het overlegorgaan wordt permanent bijgestaan door de werkgroep Communicatie, Educatie en Recreatie. Deze werkgroep geeft adviezen voor pr en marketing van de Groote Peel. In de werkgroep zijn lokale stakeholders vertegenwoordigd

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

De financiën worden verzorgd door de Stichting Ondersteuning Overlegorganen Nationale Parken Limburg. Het bestuur van de stichting bestaat uit de voorzitters van de Limburgse Nationale Parken en de wethouders die eigendommen hebben in het Nationaal Park. Voor de Groote Peel is dat de gemeente Asten. Door de stichting worden subsidies aangevraagd en einddeclaraties ingediend. De stichting zorgt voor de verdeling van de ontvangen subsidies over de projecten/partners binnen het Overlegorgaan.

Huidige financiën

Voor 2014-2015 beschikt het nationaal park over een investeringsbudget van ca. € 800.000,-- Hiervan wordt 50% bijgedragen door de Provincie. De overige 50% wordt door de partners bijgedragen, m.n. SBB, IVN en gemeenten.

Beheer van de natuur is hierbij buiten beschouwing gelaten. Dat kent een eigen subsidiespoor.

Het is nog onzeker of er voor de jaren na 2015 weer provinciale middelen beschikbaar komen voor de nationale parken.

Ervaringen met verdienmodellen

In het Buitencentrum De Pelen vindt verkoop van streekproducten plaats. Het voormalige bezoekerscentrum 'De Peelboerderij' wordt ingericht als vergader/ontmoetingsplek en kan gebruikt worden voor vergaderingen, bedrijfsdagen, workshops, educatieprojecten e.d. De provincie Noord-Brabant heeft daarvoor ca. € 1476.500 beschikbaar gesteld, mits ook een gelijk bedrag door derden wordt bijgedragen.

Het Buitencentrum en de Peelboerderij zijn eigendom van SBB. De inkomsten vloeien dan ook naar SBB en komen niet nog automatisch ten goede van het NP. Over de inkomsten die de Peelboerderij gaat genereren zullen afspraken gemaakt moeten worden zodat de verdiensten ten goede komen aan het nationaal park

Verdere Info verdienmodellen

Door het bureau Onderzoek&Advies is gewerkt aan het in beeld brengen en doorrekenen van nieuwe verdienmogelijkheden voor de korte en lange(re) termijn. Van een loterij tot een loyalty-programma; voor zeer diverse verdienmodellen is in kaart gebracht wat de kansen en de mogelijke opbrengsten waren.

3. Sterkte/zwakte NP

Huidige positionering en gewenste positionering

In de nota: 'Natuurbeleid, natuurlijk eenvoudig' vallen de nationale parken onder de goudgroene natuur. Nationale parken spelen een grote rol voor recreatief medegebruik. Het is – met name voor N 2000 gebieden – wenselijk om de recreatieve zonering te verbeteren conform de aanpak in de Nationale Parken. In de nota worden "Nationale Parken en grensoverschrijdende natuurparken samengevoegd tot het beleidsonderdeel 'Natuur- en landschapsparken'. In de externe communicatie zal echter – onder meer i.v.m. de Europese erkenning van de nationale parken, hetgeen een duidelijke economische spin-off heeft – de aanduiding 'nationaal park' gehandhaafd worden voor de 3 huidige nationale parken in Limburg".

Coalitieakkoord 2015:

"De nieuwe rol van de Provincie houdt – meer dan voorheen – in dat de verbinding gezocht moet worden tussen natuur, bescherming van landschappen, economische ontwikkeling in het buitengebied en een verdere duurzame ontwikkeling van de land- en tuinbouw. Dat betekent aan de ene kant dat ruimte, natuur en landschap een intrinsieke waarde en functie hebben. Aan de andere kant is toegankelijkheid een belangrijke waarde: voor recreanten en toeristen en voor inpasbare (economische) activiteiten. Daarnaast staat de Provincie voor de komende jaren voor de opgave om de middelen efficiënt te besteden. Daarbij is aansluiting bij initiatieven uit de samenleving en koppeling met de economische structuurversterking onmisbaar. Voor de Nationale Parken, het nationaal landschap Zuid-Limburg en de overige natuur- en landschapsgebieden (goud-, zilver- en brongroen) ligt er de opgave om deze op een duurzame wijze midden in de samenleving te plaatsen."

"Voor de Nationale Parken (De Meinweg, De Maasduinen en De Grootte Peel) en het nationaal landschap Zuid-Limburg zetten we erop in dat het bereiken van natuur- en landschapsdoelen hand in hand gaat met een sterkere samenhang met hun omgeving en samenwerking van betrokken partijen. Naast bescherming en ontwikkeling van natuur gaan we voor het realiseren van een (nog) grotere belevingswaarde. Dat vraagt om een gebiedsgerichte benadering waarbij er een goede balans is tussen de stad en de (beschermde) natuur, waarin toerisme en recreatie, natuurbeleving en ondernemerschap gezamenlijk tot wasdom kunnen komen."

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

Eén van de laatste hoogveengebieden in Europa

Nationaal Park De Alde Feanen

In het hart van Friesland, in de driehoek tussen Leeuwarden, Heerenveen en Drachten, ligt het grote laagveenmoeras De Alde Feanen. Een zeer afwisselend landschap bestaande uit meren, petgaten, rietlanden, ruigten, struwelen en moerasbossen.

De landschappelijke variatie zorgt voor een enorme rijkdom aan planten en dieren. Zo komen er in De Alde Feanen circa 450 soorten planten voor en broeden er ruim 100 soorten vogels.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

4000

Instelling

2006

Aantal bezoekers

onbekend

Organisatievorm bestuur

Overlegorgaan

Het Overlegorgaan is geen zelfstandig rechtspersoon en heeft geen juridische status. Op basis van consensus vindt afstemming plaats van de bevoegdheden van de participanten.

Samenstelling

Het Overlegorgaan bestaat uit de volgende leden:

- Onafhankelijk Voorzitter, benoemd door GS Fryslân
- Onafhankelijke Secretaris, beschikbaar gesteld door Provincie

- Provincie Fryslân
- Gemeente Smallingerland
- Gemeente Leeuwarden
- Gemeente Tytsjerksteradiel
- It Fryske Gea (TBO)
- Wetterskip Fryslân
- Friese Milieu Federatie
- Regionale marketingorganisaties/ondernemers
- IVN
- Vereniging van Friese Rondvaartondernemers
- Dorpsbelang Warten, Wergea en Grou
- Recreatieschap "De Marrekrite"
- Dorpsbelangen Earnewâld, Oudega, De Veenhoop en Goëngahuizen
- Vereniging Princenhof/ERF
- Watersportverbond
- HISWA/Recron
- LTO-Noord/Rietsnijders

Drie werkgroepen: NP Alde Feanen kent de werkgroepen VER (Voorlichting, Educatie en Recreatie), BIM (Beheer, Inrichting en Monitoring) en M&P (Marketing & Promotie). Deze laatste is nieuw ten opzichte van de oude situatie. Doel is hierin vooral de positionering van het gebied en de communicatie daaraan gerelateerd meer structuur te geven en op basis daarvan acquisitie te organiseren. De werkgroepen hebben een eerste ring (die frequenter de dagelijkse gang van zaken borgt) en een tweede ring.

Dagelijks bestuur: met daarin de onafhankelijk voorzitter, een vertegenwoordiger van het bestuur (wethouder), een vertegenwoordiger van de streek en de voorzitters van de werkgroepen

Sterke en zwakke punten van de organisatievormsamenstelling

De organisatie van het Nationaal Park De Alde Feanen zit in een transitiefase. In deze transitie is onder andere invulling gegeven aan de nieuwe organisatievorm. Uit de analyse voor het ontwikkelplan bleken de volgende zwakke punten:

- Dubbelingen: ervaring was dat het werk van de werkgroepen in het OO nogmaals over werd gedaan.
- Stroperigheid: door het vele overlegvormen en de ambtelijke organisatie van de provincie.
- Geen marketing deskundigheid: er was te weinig gerichte positionering van het park. IVN is voor de voorlichting, educatie en communicatie. Dit heeft wel raakvlakken met marketing, maar geeft geen invulling aan de activiteiten om het gebied te vermarkten.
- Gebrek aan mandaat: elke financiële beslissing moet naar het OO voor akkoord, wat voortgang belemmert.
- Bewaken van de voortgang: de bewaking van de voortgang zat vooral bij de secretaris. Die werd hierdoor zwaar belast.

De nieuwe structuur moet de meeste van deze problemen oplossen:

- Dubbelingen: door de positionering van het OO aan te passen, trachten we dubbelingen te voorkomen. Het OO wordt meer een platform waar informatie wordt uitgewisseld en de koers wordt geborgd die gezamenlijk is ingezet. Hierdoor hoeft het OO ook maar twee keer per jaar samen te komen. Bovendien worden dubbelingen voorkomen doordat de werkgroepen dicht bij elkaar zijn gekomen en overlap in onderwerpen direct wordt gesignaleerd en zo nodig multidisciplinair worden aangepakt.
- Stroperigheid: de stroperigheid zat vooral in de besluitvorming en het financieel beheer. De besluitvorming vindt nu plaats in het Dagelijks Bestuur, binnen de kaders die jaarlijks worden afgesproken met het OO aan de hand van een jaarplan en een begroting.
- Geen marketing deskundigheid: hiervoor is een marketing project gestart. Dit jaar is een marketeer actief op het park om samen met alle stakeholders een koers uit te zetten, een brand key te ontwikkelen, een pay-off en de bijhorende communicatie te organiseren. Het project moet zodanig meer worden gezet dat na het project de staande organisatie verder kan met de uitvoering.
- Gebrek aan mandaat: door de positionering van het Dagelijks Bestuur is het mandaat om actiegericht te zijn geborgd.
- Bewaken van voortgang: het bewaken van de voortgang wordt geborgd door de eerste ring van de werkgroepen en het Dagelijks Bestuur.

Let wel, bovenstaande lost maar ten dele de problemen op. Het vergt ook een verandering van gedrag van de verschillende stakeholders.

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

De financiële boekhouding werd voor 2015 door de provincie uitgevoerd. Vanaf 2015 gebeurt dit door een zelfstandige stichting NP De Alde Feanen.

Huidige financiën

Het budget voor 2015 ligt rond €200.000. De verdeling van de inkomsten is als volgt:

- €80.000: Reguliere jaarlijkse subsidie provincie Fryslân
- €80.000: Transitiebudget provincie Fryslân
- €20.000: Bijdrage gemeenten voor projecten
- €20.000: Overige inkomsten (arrangementen ondernemers, giften, sponsoring etc.)

Voor de toekomst is de reguliere jaarlijkse subsidie van de provincie in ieder geval tot 2017 geborgd. Het transitiebudget was voor 2014 en 2015. Daarvoor hebben we als NP een aantal extra activiteiten op gang kunnen brengen, naar meer verzelfstandiging. De bijdrage van gemeenten is op projectbasis. Hiervoor zal elk jaar met gerichte projecten bij de gemeenten worden gevraagd voor een bijdrage. Deze is dus niet gegarandeerd. Ook de overige inkomsten zijn niet gegarandeerd. Wel merken we dat ondanks dat we nog maar net hiermee zijn gestart, we toch al diverse bronnen hebben weten aan te boren. Met de juiste brand key en een gerichte marketingstrategie zou hier meer uit gehaald moeten kunnen worden.

Ervaringen met verdienmodellen

Er wordt aan verdienmodellen gewerkt. Hier zijn al diverse modellen de revue gepasseerd en zijn keuzes in gemaakt. De gekozen modellen zijn:

- Entree bezoekerscentrum
- Schoolreizen (educatie en sportieve activiteiten)
- Arrangementen met ondernemers
- Inkomsten uit evenementen (bijvoorbeeld survival runs, seminars etc.)
- Sponsoring van bedrijven
- Bedrijvenuitjes
- Vrije giften

Gebiedsfonds of streekrekening is navraag naar gedaan. Nadeel is dat de dichtheid van de streek daar te klein voor is. Pas bij grote massa zal de rente leiden tot een substantiële bijdrage.

Verdere Info verdienmodellen

-

3. Sterkte/zwakte NP

Huidige positionering

Sterke punten:

- Natuurwaarden: grote diversiteit in Flora en Fauna, waterrijk gebied.
- Uniek toegankelijk gebied voor toerisme en recreatie: zowel over de weg als over het water.
- Heeft mogelijkheden tot versterking van economisch klimaat: door het project Gastvrij Nationaal park zijn we in gesprek met ondernemers om gastheer te worden, kennis uit te wisselen (netwerkvorming) en arrangementen te ontwikkelen (innovaties). Hoewel we daar slechts enkele maanden mee zijn gestart, zien we nu al resultaten. Dit kan verder doorgroeien.
- Het gebied valt in drie streken en drie gemeenten: input (inhoud en financieel) vanuit (bijna) alle streken van de provincie mogelijk.
- Breed draagvlak van de streek: Met een OO van 17 partners heeft het gebied een hoog gun factor en draagvlak om door te ontwikkelen.
- Omringt door meerdere nationale parken: binnen honderd kilometer zijn nog vier andere parken gelokaliseerd. Hier zijn mooie samenwerkingsverbanden mogelijk.
- De komst van Leeuwarden Culturele Hoofdstad 2018: we zijn momenteel in gesprek met de projectorganisatie van CH2018. Dit geeft ons diverse mogelijkheden om als achtertuin van Leeuwarden ons sterk te positioneren.

Zwakke punten:

- Naamsbekendheid: er is nog weinig tijd besteed aan naamsbekendheid.
- Kort hoogseizoen: de piek zit in maximaal 3 maanden.
- Het gebied valt in drie streken en drie gemeenten: dit geeft een mogelijke versnippering van doelstellingen en financiële stromen.

Gewenste positionering

Gewenste positionering zijn we in het Marketing project mee bezig. De inventarisatie is voor 80% afgerond en binnenkort volgen sessie met de streek marketeers, ondernemers en bewoners. De richting waar het naartoe gaat is een sterke aansluiting bij het project Feel The Night van CH2018. Het Nationaal Park zal dan worden gepositioneerd als Dark Sky Community.

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

- Diversiteit aan Flora en Fauna
- Waterrijk gebied en toegankelijkheid via het water

Nationaal Park Maasduinen

In het noordoosten van Limburg vindt u tussen de Maas en de Duitse grens, Nationaal Park De Maasduinen. Dit 4500 hectare grote natuurgebied kent prachtige landschappen met veel bijzondere planten en dieren. Het park is uniek doordat de langste rivierduinengordel van Nederland zich in het gebied bevindt. Deze zijn ontstaan door een samenspel van water, wind en mens door de eeuwen heen

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

4200

Instelling

1996

Aantal bezoekers

onbekend

Organisatievorm bestuur

Overlegorgaan

Het Overlegorgaan is geen zelfstandig rechtspersoon en heeft geen juridische status. Op basis van consensus vindt afstemming plaats van de bevoegdheden van de participanten

Samenstelling

- Onafhankelijke Voorzitter, benoemd door GS Limburg tot 1 juli 2016
- Nog niet duidelijk of door de provincie weer een onafhankelijk secretaris beschikbaar wordt gesteld door de provincie Limburg
- Provincie Limburg
- Gemeente Bergen
- Gemeente Gennep
- Stichting het Limburgs Landschap
- Staatsbosbeheer
- Waterschap Peel en Maasvallei
- Vertegenwoordiger namens de particuliere eigenaren
- Stichting Leisure Port (dit is een publiek-private samenwerking tussen de gemeenten en het toeristisch recreatieve bedrijfsleven in Noord-Limburg).
- IVN Limburg
- Als uitbreiding Nationaal Park in zuidelijke richting vorm krijgt zal ook de gemeente Venlo toetreden tot het overlegorgaan

Sterke en zwakke punten van de organisatievorm

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

De financiën worden verzorgd door de Stichting Ondersteuning Overlegorganen Nationale Parken Limburg. Het bestuur van de stichting bestaat uit de voorzitters van de nationale parken en de wethouders van de gemeenten die eigendommen hebben in het nationaal park. Voor NP de Maasduinen is dat de gemeente Bergen. Door de stichting worden subsidies aangevraagd en einddeclaraties ingediend. De stichting zorgt voor de verdeling van de ontvangen subsidies over de projecten/partners binnen het Overlegorgaan.

Huidige financiën

Voor 2014-2015 beschikt het nationaal park over een investeringsbudget van ca. € 800.000,--. Hiervan wordt 50% bijgedragen door de Provincie. De overige 50% wordt door de partners bijgedragen. Het is nog onzeker of er voor de jaren na 2015 provinciale middelen beschikbaar komen voor de nationale parken.

Ervaringen met verdienmodellen

Nog geen (structurele) ervaring, moet nog verder worden uitgewerkt. Wel worden op projectbasis kleine succesjes behaald.

3. SWOT NP

Huidige positionering en gewenste positionering

In de nota: 'Natuurbeleid, natuurlijk eenvoudig' vallen de nationale parken onder de goudgroene natuur. Nationale parken spelen een grote rol voor recreatief medegebruik. Het is – met name voor N 2000 gebieden – wenselijk om de recreatieve zonering te verbeteren conform de aanpak in de Nationale Parken. In de nota worden "Nationale Parken en grensoverschrijdende natuurparken

samengevoegd tot het beleidsonderdeel 'Natuur- en landschapsparken'. In de externe communicatie zal echter – onder meer i.v.m. de Europese erkenning van de nationale parken, hetgeen een duidelijke economische spin-off heeft – de aanduiding 'nationaal park' gehandhaafd worden voor de 3 huidige nationale parken in Limburg”.

Coalitieakkoord 2015:

“De nieuwe rol van de Provincie houdt – meer dan voorheen – in dat de verbinding gezocht moet worden tussen natuur, bescherming van landschappen, economische ontwikkeling in het buitengebied en een verdere duurzame ontwikkeling van de land- en tuinbouw. Dat betekent aan de ene kant dat ruimte, natuur en landschap een intrinsieke waarde en functie hebben. Aan de andere kant is toegankelijkheid een belangrijke waarde: voor recreanten en toeristen en voor inpasbare (economische) activiteiten. Daarnaast staat de Provincie voor de komende jaren voor de opgave om de middelen efficiënt te besteden. Daarbij is aansluiting bij initiatieven uit de samenleving en koppeling met de economische structuurversterking onmisbaar. Voor de Nationale Parken, het nationaal landschap Zuid-Limburg en de overige natuur- en landschapsgebieden (goud-, zilver- en brongroen) ligt er de opgave om deze op een duurzame wijze midden in de samenleving te plaatsen.”

“Voor de Nationale Parken (De Meinweg, De Maasduinen en De Groote Peel) en het nationaal landschap Zuid-Limburg zetten we erop in dat het bereiken van natuur- en landschapsdoelen hand in hand gaat met een sterkere samenhang met hun omgeving en samenwerking van betrokken partijen. Naast bescherming en ontwikkeling van natuur gaan we voor het realiseren van een (nog) grotere belevingswaarde. Dat vraagt om een gebiedsgerichte benadering waarbij er een goede balans is tussen de stad en de (beschermde) natuur, waarin toerisme en recreatie, natuurbeleving en ondernemerschap gezamenlijk tot wasdom kunnen komen.”

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

De Maasduinen is het langste rivierduingebied van Nederland

Nationaal Park
Drents-Friese Wold

Nationaal Park
Dwingelderveld

Nationaal Park Drents-Friese Wold /Dwingelderveld

Nationaal Park Drents-Friese Wold

Het Nationaal Park Drents-Friese Wold is één van de grootste natuurgebieden van Nederland. In 2000 werd ruim 6000 hectare bos, heide, stuifzand en beekdalgraslanden aangewezen als Nationaal Park. Naast bos is het Drents-Friese Wold vooral bekend vanwege De Kale duinen, of chiquer, het Aekingerzand. Dit stuifzandgebied is groot genoeg om de wind de kans te geven het zand ook echt te laten stuiven. Met behulp van grazers wordt het gebied verder vrij van gras en bomen gehouden.

Nationaal Park Dwingelderveld

Nationaal Park Dwingelderveld is een schitterend, uniek gebied. Uniek omdat het 't grootste aaneengesloten natte heidegebied is van West-Europa. Schitterend, want u vindt er zacht glooiende heidevelden met plassen en vennetjes, bos, en stuifzand. In de omringende schilderachtige esdorpen zoals Ruinen en Dwingeloo is de cultuurhistorie van pakweg een eeuw geleden nog tastbaar aanwezig.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

6100 resp. 3700

Instelling

2000 resp. 1991

Aantal bezoekers

1.500.000

Organisatievorm bestuur

Stuurgroep Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek.

Deze stuurgroep functioneert als bestuursorgaan voor zowel Nationaal Park Dwingelderveld, als Nationaal Park Drents-Friese Wold en het nabijgelegen Holtingerveld.

Samenstelling

- Onafhankelijke voorzitter benoemd door GS Drenthe
- Secretaris stuurgroep, beschikbaar gesteld door provincie Drenthe
- provincie Fryslân
- Stichting Het Drentse Landschap
- Staatsbosbeheer
- Gemeente de Wolden
- LTO Noord
- Vereniging Natuurmonumenten
- Recreatieschap Drenthe
- Gemeente Westerveld
- Gemeente Midden-Drenthe
- Drents Particulier Grondbezit
- Gemeente Ooststellingwerf
- Recron
- Waterschap Reest en Wieden
- Maatschappij van Weldadigheid

Bewoners zijn niet zelfstandig vertegenwoordigd

Sterke en zwakke punten van de organisatievormsamenstelling

- a. De Stuurgroep functioneert als een 'ronde tafel' voor bestuurders. Er is geen rechtsvorm. De Stuurgroep heeft tot en met februari 2015 onder voorzitterschap van de gedeputeerde gedraaid. Per 1 maart 2015 heeft GS een onafhankelijk voorzitter benoemd. Daarmee kan de Stuurgroep haar rol als "ronde tafel in gelijkwaardigheid" waarschijnlijk beter spelen.
- b. PS van Drenthe hebben structureel werkbudget voor de Nationale Parken beschikbaar gesteld. Voor het Dwingelderveld/Drents-Friese Wold samen is dat ruim 3 ton per jaar.
- c. Een lastig punt is de omvang van het gebied en de grote diversiteit met daarbij nog een provinciegrens overschrijdend stuk (1/3 van het Nationaal Park Drents-Friese Wold ligt in Fryslan).

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

Provincie Drenthe

Huidige financiën

- a. In de meerjarenbegroting van Provincie Drenthe is jaarlijks € 363.978,- opgenomen voor de Nationale Parken Drents-Friese Wold en Dwingelderveld samen

- b. Op dit moment dragen gemeenten en TBO allen bij in concrete projecten. Beoogd is wel om ook van andere partijen een meer structurele bijdrage in het grote budget te realiseren.

Ervaringen met verdienmodellen

Regionaal Landschap kent nog geen streekrekening oid. Wel zoeken de gemeenten tbv onderhoud landschap (buiten de Nationale Parken/Nederlands Natuurnetwerk) naar financieringsmogelijkheden, waar een streeffonds nadrukkelijk bekeken wordt. Mogelijk kan daar ook recreatieve ontwikkeling een plek in vinden.

Verdere Info verdienmodellen

-

3. Sterkte/zwakte NP

Huidige positionering

Het wordt een gebied waar de natuur zichzelf mag zijn. Water wordt in het gebied vastgehouden om langzaam zijn eigen weg te zoeken naar de beken. Soorten komen en gaan, de kringloop van

- a. Door Provinciale Staten van Drenthe zijn de drie Drentse Nationale Parken als 'Parels van de Drentse natuur' erkend. De positie van de drie Drentse Nationale Parken is vastgelegd in Geactualiseerde Omgevingsvisie Drenthe (2014).
- b. Daarnaast wordt vanuit 'Gastvrije natuur - Natuurvisie Drenthe 2040' (2014) ingezet op robuuste natuurlijke eenheden:
  - I. "We hebben in Drenthe met het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa een (inter-)nationaal bekend gebied, waar natuur en landschap van hoge kwaliteit zijn en waar ruimte is voor andere economische functies zoals landbouw, toerisme, zorg en wonen. Deze economische functies dragen bij aan de kwaliteit van het gebieden worden daar zoveel mogelijk op afgestemd.
  - II. Zuidwest-Drenthe: In Zuidwest-Drenthe is het toekomstbeeld gericht op natuurgebieden die ecologisch en toeristisch optimaal zijn ingericht. Ze zijn met elkaar verbonden via beekdalen en talrijke landschapselementen in een overwegend agrarisch gebied met landbouw en ruimte voor nieuwe functies. Hierin geworteld liggen de steden en dorpen van Zuidwest-Drenthe, die in evenwicht zijn met natuur en landschap. Dit levert een inspirerende en dynamische omgeving waar cultuurhistorie, natuur en landschap hun verhaal vertellen. Hier kun je wonen, werken en recreëren in een bijzonder aantrekkelijk landschap. © Nationaal Park Dwingelderveld en Drents-Friese Wold
  - III. Hart van Drenthe: de brongebieden van de beekdalen Drentsche Aa, Hunze en Elperstroom, waar het blauwe goud van Drenthe ontstaat. Het Hart van Drenthe ontwikkelt zich in de komende decennia naar een natuurlijk boslandschap van de 21 eeuw. Het wordt een gebied waar de natuur zichzelf mag zijn. Water wordt in het gebied vastgehouden om langzaam zijn eigen weg te zoeken naar de beken. Soorten komen en gaan, de kringloop van het leven krijgt weer gestalte. Een gebied waar de mens wildernis kan beleven.

Gewenste positionering

Zie onder.

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

Het Regionaal Landschap Drents-Friese Grensstreek

- a. Omvat 3 Natura2000-gebieden: Nationaal Park Dwingelderveld, Nationaal Park Drents-Friese Wold, Holtingerveld
- b. Een gebied waarin wordt gewoond, gewerkt en recreatief goed is ontsloten
- c. Een actief gastheren netwerk zorgt voor gastvrij ontvangst en lokale betrokkenheid.
- d. Grotere betrokkenheid van dorpen rond de Nationale Parken moet nog verder vorm krijgen

Nationaal beek- en
esdorpenlandschap
Drentsche Aa

Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa

Nergens in Nederland vind je een beek als de Drentsche Aa. Kronkelend haar weg zoekend door het landschap, zoals zij dat al eeuwen en eeuwen gedaan heeft. In dit uitzonderlijk gaaf gebleven landschap creëerden boeren gedurende duizenden jaren een grote rijkdom aan natuur.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

10600

Instelling

2002

Aantal bezoekers

1.000.000

Organisatievorm bestuur

Overlegorgaan en Gebiedscommissie

Het Overlegorgaan is in 2007 door het College van GS van Drenthe tevens ingesteld als gebiedscommissie Drentsche Aa voor het totale Nationaal Landschap Drentsche Aa.

Het Overlegorgaan is door GS Drenthe op 16 februari 2015 opnieuw benoemd op grond van artikel 82 van de Provinciewet (gebiedscommissie).

Samenstelling

- Onafhankelijk voorzitter benoemd door GS Drenthe
- Secretaris overlegorgaan, beschikbaar gesteld door provincie
- provincie Drenthe
- gemeente Aa en Hunze
- gemeente Assen
- gemeente Tynaarlo
- gemeente Haren
- waterschap Hunze en Aa's
- bewonersvertegenwoordiging
- 2 vertegenwoordigers LTO-Noord
- NV Waterbedrijf Groningen
- Recreatiesector
- Staatsbosbeheer
- Natuur en Milieufederatie Drenthe, de heer R. Hoekstra

Adviseur:

- Ministerie van EZ

Secretariaat

Sterke en zwakke punten van de organisatievormsamenstelling

Rol Overlegorgaan Drentsche Aa wordt door alle partijen in het Drentsche Aa-gebied (h)erkend en gewaardeerd. Zie bij voorbeeld artikel "Het Drentsche Aa-gebied, ruim 50 jaar draagvlak, dwarsverbanden en deskundigheid" van H.J. van der Windt & S. van Bommel in Themanummer '50 jaar Drentsche Aa' tijdschrift De Levende Natuur (mei 2015):

<http://delevendenatuur.nl/themanummers.php?editie=11210>

b. Het Overlegorgaan functioneert als een 'ronde tafel' voor bestuurders. Er is geen rechtsvorm. In praktijk blijkt echter dat op basis van Beheer, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan (BIO-plan) Drentsche Aa 2.0 (2012 - 2020) als stip op de horizon het gebiedsproces goed werkt. Dit in combinatie met projectmatig werken = resultaten boeken. Daarnaast spreken bestuurders elkaar (en door bewoners) aan op (on)gewenste ontwikkelingen.

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

Provincie Drenthe, daarnaast private inkomsten via gebiedsfonds

Huidige financiën

In de meerjarenbegroting van Provincie Drenthe is jaarlijks € 186.022,- opgenomen voor Nationaal Park Drentsche Aa en Nationaal Landschap Drentsche Aa.

Daarnaast wordt vanaf 2011 vanuit het Gebiedsfonds Drentsche Aa budget beschikbaar voor projecten. In 2013 en 2014 is vanuit het gebiedsfonds in beide jaren zo'n € 50.000,- aan extra budget beschikbaar gekomen.

Ervaringen met verdienmodellen

Gebiedsfonds Drentsche Aa

RABO Streekrekening Drentsche Aa

Mogelijkheid van doneren via donatiemodule. Er wordt actief gewerkt aan en met eigen inkomsten.

Verdere Info verdienmodellen

www.gebiedsfondsdroentscheaa.nl

www.geef.nl/donatiemodule/index.php?gd=5140

3. Sterkte/zwakte NP

Huidige positionering

- a. Door Provinciale Staten van Drenthe zijn de drie Drentse Nationale Parken als ‘Parels van de Drentse natuur’ erkend. De positie van de drie Drentse Nationale Parken is vastgelegd in Geactualiseerde Omgevingsvisie Drenthe (2014).
- b. Daarnaast wordt vanuit ‘Gastvrije natuur - Natuurvisie Drenthe 2040’ (2014) ingezet op robuuste natuurlijke eenheden:
  - I. “We hebben in Drenthe met het Nationaal beek- en esdorpenlandschap Drentsche Aa een (inter-)nationaal bekend gebied, waar natuur en landschap van hoge kwaliteit zijn en waar ruimte is voor andere economische functies zoals landbouw, toerisme, zorg en wonen. Deze economische functies dragen bij aan de kwaliteit van het gebieden worden daar zoveel mogelijk op afgestemd.
  - II. Zuidwest-Drenthe: In Zuidwest-Drenthe is het toekomstbeeld gericht op natuurgebieden die ecologisch en toeristisch optimaal zijn ingericht. Ze zijn met elkaar verbonden via beekdalen en talrijke landschapselementen in een overwegend agrarisch gebied met landbouw en ruimte voor nieuwe functies. Hierin geworteld liggen de steden en dorpen van Zuidwest-Drenthe, die in evenwicht zijn met natuur en landschap. Dit levert een inspirerende en dynamische omgeving waar cultuurhistorie, natuur en landschap hun verhaal vertellen. Hier kun je wonen, werken en recreëren in een bijzonder aantrekkelijk landschap. © Nationaal Park Dwingelderveld en Drents-Friese Wold
  - III. Hart van Drenthe: de brongebieden van de beekdalen Drentsche Aa, Hunze en Elperstroom, waar het blauwe goud van Drenthe ontstaat. Het Hart van Drenthe ontwikkelt zich in de komende decennia naar een natuurlijk boslandschap van de 21 eeuw. het leven krijgt weer gestalte. Een gebied waar de mens wildernis kan beleven.

Gewenste positionering

Zie onder

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

- a. Nationaal Park & Nationaal Landschap Drentsche Aa gaat over een compleet stroomgebied (34.000 ha) van brongebied tot benedenloop dat nog relatief gaaf is en schoon oppervlaktewater lever tbv drinkwater stad Groningen.
- b. Grote landschappelijke kwaliteiten, moet grote gelaagdheid in tijd en de daarbij behorende cultuurhistorische waarden. Inclusief archeologisch reservaat De Stubben-Kniphorstbosch

- c. Omvat 3 Natura2000-gebieden: Drentsche Aa, Elperstroom en Drouwenerzand
- d. Een gebied waarin wordt gewoond, gewerkt en recreatief goed is ontsloten
- e. Een actief Levend bezoekersnetwerk.
- f. Drentsche Aa: Bijna 100 Drentsche Aa Gastheren & Gastvrouwen ontvangen dagelijks bezoekers.

Nationaal Park Lauwersmeer

In vroegere tijden stroomde zoet en zout water in elkaar over in de Lauwerszee. Angst voor overstromingen leidde in 1969 tot de bouw van een dam. Op de vroegere zeebodem ontstond een prachtig nieuw landschap een echt vogelparadijs. De natuur rond het Lauwersmeer is zo bijzonder dat het is aangewezen als Nationaal Park.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

6000

Instelling

2003

Aantal bezoekers

800.000-1.500.000

Organisatievorm bestuur

Het Overlegorgaan NP Lauwersmeer heeft medio 2013 haar taken beëindigd. Het Overlegorgaan heeft plaats gemaakt voor een (bredere) gebiedsorganisatie Lauwersmeer. Het Nationaal Park maakt hiervan deel uit.

Bestuurlijk komen alle activiteiten samen in de Stuurgroep Lauwersmeer. De Stuurgroep Lauwersmeer heeft in 2014 een Uitvoeringsprogramma 2014-2018 vastgesteld

De Stuurgroep Lauwersmeer wordt ambtelijk ondersteund via een Programmteam Lauwersmeer met daarin dezelfde partners.

Er vindt gestructureerd overleg plaats met het merendeel van de gebiedspartners Lauwersmeer (incl. Nationaal Park-partners) via de Klankbordgroep Lauwersmeer. De Klankbordgroep heeft een onafhankelijk voorzitter, oud gedeputeerde van de provincie Groningen Mirjam de Meijer.

Voor de concrete voorlichting&educatie activiteiten (vnl. gekoppeld aan het Nationaal Park Lauwersmeer) is de Stichting Informatievoorziening NP Lauwersmeer verantwoordelijk. De Stichting stelt jaarlijks Activiteitenprogramma's op. Deze programma's behoeven de goedkeuring van de Stuurgroep Lauwersmeer. In de Stichting komen de voorlichtings& educatie activiteiten Nationaal Park Lauwersmeer samen van Staatsbosbeheer en IVN.

Stuurgroep Lauwersmeer, Klankbordgroep Lauwersmeer, Programmteam Lauwersmeer en Stichting worden ondersteund en geadviseerd door een gebiedsregisseur (prov. Groningen).

Samenstelling

In de Stuurgroep Lauwersmeer hebben de bestuurders zitting van: . In de Stuurgroep Lauwersmeer hebben de bestuurders zitting van de Friese gemeenten Dongeradeel en Kollumerland, de Groningse gemeente de Marne en de provincies Groningen en Fryslan. Johannes Kramer, gedeputeerde van de provincie Fryslan is voorzitter van de Stuurgroep.

De huidige samenstelling van de Klankbordgroep Lauwersmeer is als volgt: Waddenvereniging, ANWB, Staatsbosbeheer, het waterschap Noorderzijlvest, de gemeenten Dongeradeel, Kollumerland c.a. en de Marne, de provincies Fryslân en Groningen, het Wetterskip Fryslân, NAM, de Marrekrite, LTO, de R&T-ondernemerscollectieven in NO Fryslân en in NW-Groningen, IVN, Defensie, Watersportverbond, Hengelsportfederatie/Sportvisserij Fryslân, de Natuurschool, de Stichting Informatievoorziening Nationaal Park Lauwersmeer en een aantal R&T-ondernemers.

Sterke en zwakke punten van de organisatievormsamenstelling

Met uiteraard een kanttekening vooraf dat het nog een prille nieuwe organisatie is (2014), is er wel een gebiedsgevoelen dat het Lauwersmeer is overgeschakeld van een Overleg-orgaan naar een Doe-orgaan met een stevige organisatiestructuur. Het Nationaal Park Lauwersmeer kan daarbij niet los worden gezien van haar omgeving. Voor wat betreft de ondernemers rond het Lauwersmeer werken we bijvoorbeeld samen met samenwerkingsverbanden van R&T-ondernemers in NW Groningen (De Bende van Acht en Stichting Promotie Waddenland) en NO Fryslan (Regiomarketing en Toerisme NO Fryslan en het Gastengilde) met een veel groter werkgebied dan het NP Lauwersmeer. Ook is de ontwikkeling van de haven Lauwersoog onlosmakelijk verbonden met de ontwikkelingskansen van het Nationaal Park. Er is een investeringsprogramma in uitvoering om Lauwersoog te transformeren tot 'kloppend hart van het gebied". Ook liggen er kansen voor de sterke drie-eenheid "NP Lauwersmeer – Werelderfgoed Waddenzee-NP Schiermonnikoog".

Ook wordt geprobeerd om cultuur en natuur, o.a. samen met de Lauwersmeer-ondernemers, meer te koppelen. Dit jaar is samen met 30 ondernemers aan Friese en Groningse zijde van het Lauwersmeer het meerjarig TREK-festival georganiseerd. Dit jaar zal ook het evenement de Nacht van Electra plaatsvinden in het Lauwersmeer.

Een punt van aandacht (ik noem het bewust nog geen zwak punt) is het goed onder de aandacht (blijven) houden van het Lauwersmeer. In de bestuurlijke context van 2 provincies en 3 gemeenten is er sprake van verschil in bestuurlijke betrokkenheid, gebiedsprioritering, mate van vrijmaken van middelen en financiële mogelijkheden.

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

Provincie Groningen

Huidige financiën

In het Uitvoeringsprogramma Lauwersmeer zijn diverse projecten opgenoemen. Deze projecten zullen in het tijdvak 2014 t/m 2018 in uitvoering komen. De Stuurgroep Lauwersmeer heeft hiervoor een werkbudget vrijgemaakt van ca. € 500.000

Een aantal voorbeelden:

- Dark Sky Park. Het NP Lauwersmeer sorteert voor met haalbaarheidsonderzoeken op het internationale predicaat Dark Sky Park. De provincie Groningen financiert aanvullend via sectorale kredieten.
- Het project Vogeluniversiteit richt zich op het versterken van de het Activiteitscentrum van Staatsbosbeheer en op het meer profileren van “vogels en vogelen” als kernkwaliteit van het NP Lauwersmeer
- Het project Quick Wins Lauwersmeer. Een project dat zich richt op kleinere initiatieven die even een (financieel) steuntje in de rug nodig hebben

De provincie Groningen heeft op dit moment € 2 mln. cofinanciering op de plank liggen voor een nieuw bezoekerscentrum waar het verhaal van het Nationaal Park Lauwersmeer en het Werelderfgoed Waddenzee kan worden verteld.

Binnenkort wordt een belangrijk project “Rondje Lauwersmeer, beleef het Lauwersmeer” v.w.b. de voorbereiding afgerond. Via uiteenlopende deelprojecten wordt de belevingswaarde van het NP Lauwersmeer versterkt (vogelaars, fietsers, wandelaars, sportvissers en watersporters). In een intensief gebiedsproces en een uitstekend overleg met de terreinbeheerder Staatsbosbeheer zijn alle wensen in beeld gebracht en vervolgens vertaald naar concrete uitvoeringsprojecten rond het Lauwersmeer. Geplande uitvoering: 2016 t/m 2018. Dit project wordt in september 2015 ingediend bij het Waddenfonds. De totale financiering ziet er dan als volgt uit:

- Provincie Groningen: € 1 miljoen
- Provincie Fryslan: € 1 miljoen
- Staatsbosbeheer: € 300.000
- De Marrekrite: € 30.000
- Waddenfonds: ca. € 1 miljoen

We hebben een meerjarige marketingcampagne Lauwersmeer (uitgevoerd door Marketing Groningen). Hiervoor zijn sectorale middelen vrijgemaakt door de provincie Groningen (in 2014/2015: € 80.000)

De provincie Groningen ondersteunt de Stichting Informatievoorziening NP Lauwersmeer met een jaarlijks bedrag van € 40.000. De provincie Fryslan ondersteunt de Stichting niet structureel, maar op projectniveau. Daarnaast worden de EZ-middelen (coördinatie voorlichting & educatie) via het IVN ingezet in het NP Lauwersmeer (ca. € 70.000).

Ervaringen met verdienmodellen

Er zijn geen verdienmodellen of streekrekeningen aan de orde

Verdere Info verdienmodellen

-

3. Sterkte/zwakte NP

Huidige positionering

Om publiek te trekken zul je je als Nationaal Park moeten onderscheiden van de 19 andere Nationale Parken, de 20 Nationale Landschappen en alle andere natuurgebieden en wetlands in Nederland. Je redt het niet met algemene kwaliteiten als natuur, rust en ruimte. Het NP Lauwersmeer richt zich naast de algemene kwaliteiten dan ook meer en meer op haar kernkwaliteiten zoals vogels/vogelen en de duisternis (via het project Dark Sky Park). Ook wordt het achterland in NW Groningen en NO Fryslan betrokken bij de positionering van het NP Lauwersmeer, inclusief verbindingen richting het Werelderfgoed Waddenzee en het NP Schiermonnikoog.

Een zwak punt zou kunnen zijn de decentrale ligging van het NP Lauwersmeer. Ik zie in het NP Lauwersmeer voorlopig nog geen enorme aantallen "Giethoorn-Chinezen" vanuit het westen doorreizen. Anderszijds neemt het aantal Duitse en Belgische bezoekers in het Lauwersmeer-gebied juist toe. Dus zeg het maar.

Gewenste positionering

Zie boven

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

Een kernkwaliteit van het NP Lauwersmeer is zondermeer "vogelen/vogels". Als bezoeker van het NP Lauwersmeer (het voormalig waddengebied Lauwerszee) heb je bovendien de combinatie(mogelijkheden) met het huidige waddengebied (incl. NP Schiermonnikoog). Schiermonnikoog is nu al op vele manieren vanuit Lauwersoog te bereiken.

Nationaal Park De Loonse en Drunense Duinen

Het is uniek voor Nederland om binnen één nationaal park twee zo verschillende natuurgebieden als de Brand en de LDD aan te treffen. De arme, droge en zanderige duinen staan in schril contrast met de voedselrijke, weelderig begroeide, zompige moerassen en weilanden van de Brand. Door deze grote variatie aan leefgebieden kent Nationaal Park De Loonse en Drunense Duinen een grote diversiteit aan planten en dieren.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

3700

Instelling

2002

Aantal bezoekers

1.600.000

Organisatievorm bestuur

Stuurgroep

Per 1 januari 2014 is het Overlegorgaan Nationaal Park Loonse en Drunense Duinen opgeheven en is het Nationaal Park ingebed in Regio Hart van Brabant; een effectief opererend netwerkverband van 9

samenwerkende gemeenten in Midden-Brabant. Op bestuurlijk niveau worden de diverse projecten behartigd door de betrokken portefeuillehouders uit de colleges van B&W. De stuurgroep coördineert sinds 1 januari 2014 de activiteiten van het Nationaal Park en wordt ambtelijk ondersteund door een projectleider.

Samenstelling

De stuurgroep Loonse en Drunense Duinen bestaat uit:

- Gemeente Loon op Zand (bestuurlijke trekker)
- Gemeente Heusden
- Natuurmonumenten
- IVN (agendalid)
- Projectleider Nationaal Park (geleverd door gemeente Heusden)

Sterke en zwakke punten van de organisatievormsamenstelling

Sterk:

De inbedding in Regio Hart van Brabant heeft als positief gevolg dat er goed gebruik gemaakt kan worden van het regionale netwerk en dat er aan de voorkant aansluiting gevonden kan worden bij regionale ontwikkelingen;

- Omdat er in klein verband overlegd wordt is er veel daadkracht;
- Er is een duidelijk aanspreekpunt/contactpersoon (projectleider);
- Verantwoordelijkheid en betrokkenheid wordt bestuurlijk breed gedragen;
- Geen organisatiekosten.

Zwak:

- Niet alle stakeholders zijn in de stuurgroep vertegenwoordigt, dit werkt nadelig m.b.t. draagvlak en betrokkenheid;
- Één van de 5 direct betrokken gemeenten valt niet onder de gemeenschappelijke regeling van Regio Hart van Brabant (gemeente Haaren), hierdoor zijn aanvullende afspraken nodig;
- De financiële administratie is algemeen belegd conform de organisatiestructuur van het regionaal netwerkverband, dit maakt maatwerk (bijna) niet mogelijk;
- Er is geen sprake van een structurele (financiële) ondersteuning vanuit Regio Hart van Brabant. Jaarlijks is er opnieuw inzet nodig om de toekomst te borgen.

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

Gemeente Tilburg, namens Regio Hart van Brabant

Huidige financiën

Totale werkbegroting 2015: € 100.112,98

Per 1 januari 2014 heeft de provincie de financiële inzet als de personele inzet aan het Nationaal Park beëindigd en waren de structurele gemeentelijke bijdragen, van de 5 direct betrokken gemeenten, de enige inkomstenbron. In totaal € 50.000 werden ingezet op voorlichting en educatie en toezicht. Sinds 1 januari 2015 maakt het Nationaal Park onderdeel uit van de regiobegroting. Bij de vaststelling van de regiobegroting is gesteld dat de gemeentelijke bijdragen vanuit de vijf betrokken gemeenten ook in 2015 gehandhaafd blijft, gezien de wettelijke uitvoeringstaak om toezicht te houden in de openbare

ruimte. Deze gelden worden via een verdeelsleutel ingezet op toezicht en beheer (Vereniging Natuurmonumenten).

De bijdrage vanuit de regio bedraagt € 50.000 en wordt ingezet op de uitvoering van het jaarprogramma van IVN (€ 30.000) en uitvoering van projecten c.q. uitwerking programma's BIOP 2012 (€20.000).

Daarnaast heeft de Provincie Noord-Brabant een onderbesteding van de voormalige subsidiegelden eenmalig uitgekeerd (€ 16.500).

Vanwege lokale bezuinigingen worden de gemeentelijke bijdragen elk jaar verminderd en vooralsnog is de regiobijdrage geen structurele financiële ondersteuning. Onzeker is dus hoe de financiële situatie zich ontwikkeld.

Ervaringen met verdienmodellen

Mede door het wegvallen van de (financiële) ondersteuning van het Rijk en de Provincie is er door diverse partijen een oriëntatie gemaakt op nieuwe verdienmogelijkheden en duurzame financiering. Hierbij is het uitgangspunt gehanteerd om de afhankelijkheid van de overheidsbijdragen te verkleinen, zonder dat het voortbestaan en kwaliteit van het Nationaal Park in het geding komt. Adviesbureau Buck Consultants International heeft naar opdracht van het voormalig Overlegorgaan in oktober 2013 een onderzoek uitgevoerd waarbij alle belanghebbende partijen, op enige wijze, zijn betrokken. Het rapport "Speuren, vinden en verzilveren, verdienmodellen Nationaal park de Loonse en Drunense Duinen", biedt een eerste inschatting van het verdienpotentieel bij verschillende verdienmodellen. In het rapport is de focus gelegd op de opbrengsten die direct uit de markt te realiseren zijn (marktgeld).

Op 24 oktober 2013 heeft de Provincie Noord-Brabant kenbaar gemaakt de komende jaren een subsidiebedrag beschikbaar te stellen aan die Nationale Parken die erin slagen met een sluitende businesscase te komen. Het Nationaal Park De Loonse en Drunense Duinen heeft in het gegeven tijdsbestek geen geschikte businesscase kunnen ontwikkelen om in aanmerking te komen voor de beschikbare gelden.

Verdere Info verdienmodellen

De zoektocht naar alternatieve financieringsmogelijkheden wordt vervolgd en de verkenning van mogelijkheden voor financiële zelfstandigheid blijft een aandachtspunt.

3. Sterkte/zwakte NP

Huidige positionering

De bijzondere kwaliteiten van De Loonse en Drunense Duinen zijn een grote uitnodiging voor een breed publiek; het park is de thuisbasis voor zeldzame flora en fauna en zandverstuivingen op de schaal van het Nationaal Park kennen elders in Europa geen gelijke. Om deze unieke eigenschappen mag het park zich sinds mei 2013 een Natura 2000 gebied noemen, wat inhoudt dat de EU het heeft erkend als waardevol natuurgebied dat bescherming verdient. Die erkenning vraagt om een actieve houding als het gaat om duurzaam en toekomstgericht beheer.

Het Nationaal Park De Loonse en Drunense Duinen is een belangrijke icoon voor de vrijetijdseconomie in de provincie Noord-Brabant. Het natuurgebied trekt jaarlijks meer dan 1,6

miljoen bezoekers en zijn al twee keer uitgeroepen tot meest populaire en leukste uitje in de regio (bron: ANWB).

Maar het is ook een gebied dat de druk voelt van die toenemende recreatie, waardoor de balans met natuurbehoud maar ook de kwaliteit van natuurbeleving een aandachtspunt is.

'HART VOOR DE DUINEN!'> [Download](#)

Gewenste positionering

Het is een natuurgebied van internationaal belang met bijzondere natuurwaarden in combinatie met leisure kansen op diverse schaalniveaus. Regio Hart van Brabant heeft als ambitie een groei van 10 miljoen naar 20 miljoen dagrecreatieve bezoekers in 2025. De regio streeft daarbij naar meerdere (combinatie-) bezoeken op één dag en een toename van het meerdaags verblijf. Ook provincie Noord-Brabant zet hoog in op het gebied van leisureontwikkeling. Nationaal Park De Loonse en Drunense Duinen is een gebied vol kansen dat onderdeel uitmaakt van die vrijetijdseconomie. Het gebied vormt een (geografische) verbindende schakel die mensen inspireert om dagrecreatie om te zetten in meerdaags verblijf. Het park is letterlijk een verbindende factor tussen topattracties als De Efteling en De Beekse Bergen, een dagje winkelen in de stad of het per fiets verkennen van de verschillende dorpen.

Wanneer de regio het gebied nadrukkelijker zal promoten, neemt de druk op het gebied nog verder toe. Om aan de verwachtingen van een groeiend aantal bezoekers te kunnen voldoen, is het nodig het onderhoud te verbeteren, het toezicht te intensiveren en recreatievoorzieningen op te schalen en uit te breiden. Op het gebied van infrastructuur is nog veel verbetering nodig om goede bereikbaarheid in de toekomst te kunnen garanderen.

Een onderdeel van de visie van het Nationaal Park is dat de omgeving niet alleen bijdraagt aan een betere ruimtelijke kwaliteit maar dat die ook beleefbaar is. Daarmee vervult de schil een aanvullend uitloop - en opvanggebied voor bezoekers en recreanten. Dat is gunstig voor het natuurgebied zelf, omdat het meehelpt om de recreatieve druk op het park gedeeltelijk af te vangen, maar ook voor de schil zelf, die in grotere mate (be-)leefbaar wordt, dichterbij de stads- en dorpskernen en bovendien aan ondernemende partijen extra kansen biedt.

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

Het gebied is bijzonder qua omvang en variëteit in natuur en landschap; de combinatie van bos en duinen is uniek en het is het grootste zandverstuivingsgebied van Europa. De Loonse en Drunense Duinen zijn door de Staatssecretaris van Economische Zaken in mei 2013 aangemerkt als Natura 2000-gebied. Het Nationaal Park heeft om die reden een eigen beheerplan (opgesteld door Provincie Noord-Brabant) dat is gericht op duurzaam behoud van het unieke landschap.

De schaapskudde zorgt ervoor dat het heide- en stuifzandgebied zijn karakteristieke openheid behoudt. Sinds 2012 zijn schaapherder Bart van Ekkendonk en zijn twee kuddes van 350 schapen in opdracht van Natuurmonumenten actief in de Loonse en Drunense Duinen. Inmiddels heeft de schaapskudde een (nog steeds groeiende) actieve community via social media opgebouwd.

<https://www.facebook.com/SchaapskuddeDeLoonseenDrunenseDuinen?fref=ts>

Nationaal Park De Meinweg

De Meinweg is een uniek terrassenlandschap, met steile overgangen tussen de terrassen. Geologisch gezien is dit voor Nederland uiterst bijzonder. De terrassen zijn in de loop van tienduizenden jaren ontstaan door inschuringen van De Maas en verschuivingen in de aardkorst langs de drie breuklijnen die door het gebied lopen.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

1700

Instelling

1990

Aantal bezoekers

onbekend

Organisatievorm bestuur

Overlegorgaan

Het Overlegorgaan is geen zelfstandig rechtspersoon en heeft geen juridische status. Op basis van consensus vindt afstemming plaats van de bevoegdheden van de participanten.

Samenstelling

- Onafhankelijke Voorzitter, benoemd door GS Limburg (benoemingstermijn loopt tot 1 juli 2016)
- Onafhankelijk Secretaris beschikbaar gesteld door provincie

Leden:

- Staatsbosbeheer
- Provincie Limburg
- VVV-Midden-Limburg
- IVN Consulentenschap Limburg
- Stichting Gastvrij Roerdalen
- Waterschap Roer en Overmaas
- Natuurhistorisch genootschap
- Vertegenwoordiger Particuliere eigenaren
- Gemeente Roerdalen
- Gemeente Roermond
- Grenspark Maas-Swalm-Nette

Het overlegorgaan wordt permanent bijgestaan door twee werkgroepen.

De Werkgroep Natuur, Onderzoek en Beheer (NOB) geeft adviezen voor het beheer. De Werkgroep Voorlichting, Educatie en Recreatie (VER) geeft adviezen voor de pr en marketing van de Meinweg. In beide werkgroepen zijn lokale stakeholders vertegenwoordigd. Zo is in de Werkgroep VER de organisatie van lokale restaurants en toeristische uitbaters, de Stichting Gastvrij Roerdalen, vertegenwoordigd. Deze stichting heeft inmiddels ook zitting in het overlegorgaan

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

De financiën worden verzorgd door de Stichting Ondersteuning Overlegorganen Nationale Parken Limburg (SOONP).

Het bestuur van de stichting bestaat uit de voorzitters van de nationale parken en de wethouders van de gemeenten die eigendommen hebben in het nationaal park. Voor NP de Meinweg is dat de gemeente Roerdalen. Door de stichting worden subsidies aangevraagd en einddeclaraties ingediend. De stichting zorgt voor de verdeling van de ontvangen subsidies over de projecten/partners binnen het Overlegorgaan.

Huidige financiën

Voor 2014-2015 beschikt het nationaal park over een investeringsbudget van ca. € 760.000,--. Hiervan wordt 50% bijgedragen door de Provincie. De overige 50% wordt door de partners bijgedragen. Beheer van de natuur is hierbij buiten beschouwing gelaten. Dat kent een eigen subsidiespoor. Het is nog onzeker of er voor de jaren na 2015 weer provinciale middelen beschikbaar komen voor de nationale parken.

Ervaringen met verdienmodellen

In 2012 is gestart met opzetten van een streekrekening en streekfonds. Tot op heden is dat weinig succesvol gebleken. Ook pogingen in het recente verleden om projecten door bedrijven gesponsord te krijgen, zijn wegens gebrek aan belangstelling afgelast. Inmiddels worden op projectbasis wel kleine succesjes behaald.

3. Sterkte/zwakte NP

Huidige en gewenste positionering

In de nota: 'Natuurbeleid, natuurlijk eenvoudig' vallen de nationale parken onder de goudgroene natuur. Nationale parken spelen een grote rol voor recreatief medegebruik. Het is – met name voor N 2000 gebieden – wenselijk om de recreatieve zonerings te verbeteren conform de aanpak in de Nationale Parken. In de nota worden "Nationale Parken en grensoverschrijdende natuurparken samengevoegd tot het beleidsonderdeel 'Natuur- en landschapsparken'. In de externe communicatie zal echter – onder meer i.v.m. de Europese erkenning van de nationale parken, hetgeen een duidelijke economische spin-off heeft – de aanduiding 'nationaal park' gehandhaafd worden voor de 3 huidige nationale parken in Limburg".

Coalitieakkoord 2015:

"De nieuwe rol van de Provincie houdt – meer dan voorheen – in dat de verbinding gezocht moet worden tussen natuur, bescherming van landschappen, economische ontwikkeling in het buitengebied en een verdere duurzame ontwikkeling van de land- en tuinbouw. Dat betekent aan de ene kant dat ruimte, natuur en landschap een intrinsieke waarde en functie hebben. Aan de andere kant is toegankelijkheid een belangrijke waarde: voor recreanten en toeristen en voor inpassbare (economische) activiteiten. Daarnaast staat de Provincie voor de komende jaren voor de opgave om de middelen efficiënt te besteden. Daarbij is aansluiting bij initiatieven uit de samenleving en koppeling met de economische structuurversterking onmisbaar. Voor de Nationale Parken, het nationaal landschap Zuid-Limburg en de overige natuur- en landschapsgebieden (goud-, zilver- en brongroen) ligt er de opgave om deze op een duurzame wijze midden in de samenleving te plaatsen."

"Voor de Nationale Parken (De Meinweg, De Maasduinen en De Grootte Peel) en het nationaal landschap Zuid-Limburg zetten we erop in dat het bereiken van natuur- en landschapsdoelen hand in hand gaat met een sterkere samenhang met hun omgeving en samenwerking van betrokken partijen. Naast bescherming en ontwikkeling van natuur gaan we voor het realiseren van een (nog) grotere belevingswaarde. Dat vraagt om een gebiedsgerichte benadering waarbij er een goede balans is tussen de stad en de (beschermde) natuur, waarin toerisme en recreatie, natuurbeleving en ondernemerschap gezamenlijk tot wasdom kunnen komen."

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

Uniek terrassenlandschap ontstaan door breuken in de aardkorst. Wilde zwijnen komen hier van nature voor. De Meinweg kent een enorme soortenrijkdom, zowel qua flora als fauna

Nationaal Park Oosterschelde

De Oosterschelde is het grootste en natste nationaal park van Nederland. Het is een wereld van getij, wind en vooral water, veel water. Door het getij is het landschap altijd anders. Bij eb zie je de platen en slikken, bij vloed is het een spel van wind en water. Onder water een prachtig kleurige wereld. Achter de dijken herinneringen aan het leven van de Zeeuwen met de zee in de vorm van karrevelden, inlagen en kreekgebieden.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

37000

Instelling

2002

Aantal bezoekers

Totaal aantal onbekend, infocentrum Neeltje Jans 300.000

Organisatievorm bestuur

Alle belangen partijen rondom de Oosterschelde zijn vertegenwoordigd in het Algemeen bestuur (AB) van het Nationaal Park Oosterschelde. Dit bestuur vergadert 2x soms 3x per jaar. Er is een onafhankelijke voorzitter, de secretaris functie wordt gefaciliteert vanuit de provincie Zeeland. Na de overheveling van de nationale parken naar de provincies heeft de provincie Zeeland het AB ingesteld als Adviescommissie van GS.

Samenstelling

Het AB Nationaal Park Oosterschelde heeft de volgende leden:

- een onafhankelijke, door Gedeputeerde Staten te benoemen voorzitter;
- een lid op voordracht van de provincie Zeeland;
- een lid op voordracht van het Waterschap Scheldestromen;
- een lid op voordracht van de gemeente Tholen;
- een lid op voordracht van de gemeente Schouwen-Duiveland;
- een lid op voordracht van de gemeente Reimerswaal;
- een lid op voordracht van de gemeente Kapelle;
- een lid op voordracht van de gemeente Goes;
- een lid op voordracht van de gemeente Noord-Beveland;
- een lid op voordracht van de gemeente Veere;
- een lid op voordracht van Rijkswaterstaat;
- een lid op voordracht van Staatsbosbeheer;
- een lid op voordracht van Stichting Het Zeeuwse Landschap;
- een lid op voordracht van Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid (IVN);
- een lid op voordracht van de Vereniging Natuurmonumenten;
- een lid op voordracht van de Zeeuwse Milieu federatie, als vertegenwoordiger van het Deltaoverleg;
- een lid op voordracht van de Recron, als vertegenwoordiger van Recreatie Platform Delta;
- een lid op voordracht van het productschap Vis, als vertegenwoordiger van de visserijsector;
- een lid op voordracht van de Nederlandse Onderwatersportbond.

Sterke en zwakke punten van de organisatievormsamenstelling

Sterk:

- Alle stakeholders zitten rond de tafel, er wordt dus veel kennis en argumenten uitgewisseld.
- Stakeholders informeren elkaar over aanstaande ontwikkelingen.
- Belangrijk platform om ontwikkelingen te centraal te presenteren door derden.

Zwak:

- Geen slag of daadkracht, geen bevoegd gezag alleen advies.
- Door geringe frequentie van de vergaderingen heeft afwezigheid gelijk invloed op de contactmomenten en het functioneren van het netwerk.

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

De Stichting Ondersteuning Overlegorgaan Nationaal Park Oosterschelde. De stichting krijgt elk jaar subsidie van de Provincie Zeeland.

Huidige financiën

De stichting vraagt elk jaar in november, middels een bestedingenplan, een subsidie van de Provincie Zeeland aan. Deze subsidie is € 186.935. Via projecten komen er regelmatig bijdragen binnen van derden, bijv. gastheren. Deze worden binnen de begroting van dat project verwerkt en zijn niet op reguliere basis. De toekomst is nog onzeker. Op dit moment wordt nagedacht over een toekomstbestendige vorm.

Ervaringen met verdienmodellen

NP Oosterschelde heeft ervaring met de landschapsveiling. Verder wordt op dit moment gekeken naar een gebiedsfonds en/of streekrekening.

Verdere Info verdienmodellen

-

3. Sterkte /zwakte NP

Huidige positionering

Sterk:

- Nationaal Park Oosterschelde heeft een sterke positionering in het gebied. In de afgelopen 10 jaar is hard gewerkt aan de zichtbaarheid en dat werpt nu z'n vruchten af. NPO wordt veelvuldig gevraagd om coördinatie, advies en partnerschap in diverse soorten projecten in en rondom de Oosterschelde.

Zwak:

- Door de grote hoeveelheid betrokken partijen vergt de rol van het Nationaal Park veel tijd. Met de toegenomen zichtbaarheid neemt ook de omvang van deze rol toe. Financiën zijn hiervoor niet toereikend.

Gewenste positionering

Duidelijke, eenduidige rol van Provincies in dit geheel.

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

Het intergetijdengebied als hart van de Zeeuwse Delta is van internationaal belang voor zowel vogels, planten als zoogdieren. Ook het onderwaterleven is uniek en onderscheidend.

Het Nationaal Park Oosterschelde onderscheidt zich in organisatorische zin door gestructureerde communicatie en educatie van alle informatie en natuurgerichte activiteiten in het veld (rol IVN).

Niet alleen onder overheden en verschillende instanties maar ook de betrokkenheid van ondernemers is belangrijk. In het gebied is een netwerk van horeca- en recreatieondernemers die zijn opgeleid als gastheer van het gebied. Ondernemers vormen een netwerk waarbinnen gezamenlijke activiteiten worden ontwikkeld en informatie met elkaar wordt uitgewisseld. Op initiatief van IVN komt dit netwerk 2 keer per jaar bijeen. Inmiddels telt het Nationaal Park Oosterschelde zo'n 50 gastheren.

Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug

Een gebied met on-Nederlandse vergezichten over grote golvende heidevelden en uitgestrekte bossen. De Sallandse Heuvelrug tussen Hellendoorn en Holten. In een ver verleden vormden schuivend ijs, smeltend water en stuivend zand het landschap. Ook de mens heeft er zijn sporen nagelaten, waarvan de oudste dateren van vijfduizend jaar geleden.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

2740

Instelling

2004

Aantal bezoekers

1.000.000

Organisatievorm bestuur

In september 2014 hebben Provinciale Staten van Overijssel besloten dat de provincie Overijssel niet langer verantwoordelijk is voor Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug. Er wordt een plan van aanpak geschreven om het transitieproces inzichtelijk te maken. We opteren voor een licht overlegmodel aangestuurd vanuit gemeenten en TBO's.

Samenstelling

Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, Gemeenten Rijssen-Holten en Hellendoorn, IVN, bewoners en ondernemers rondom het NPSH zijn betrokken bij het transitieproces

Sterke en zwakke punten van de organisatievormsamenstelling

Een licht model heeft als voordeel dat het nauwelijks organisatiekosten kent en dat het snel kan schakelen. Het nadeel is het beperkte bestuurlijke mandaat.

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

Gemeente Hellendoorn en gemeente Rijssen-Holten

Huidige financiën

Op dit moment is er geen budget meer. De verwachting is dat er gewerkt zal gaan worden met een projectenbudget dat gefinancierd wordt uit de markt en een structureel budget wat gefinancierd wordt door de overheid.

Ervaringen met verdienmodellen

De samenwerkende partners in Nationaal Park De Sallandse Heuvelrug introduceren vanaf 2015 het natuurzorgsysteem 'S(up)port for Nature'. Dit systeem zorgt ervoor dat georganiseerde sportevenementen mogelijk blijven en het gebied daarvoor financieel support ontvangt. We zijn van plan daar meerdere modellen aan toe te voegen in samenwerking met de bewoners en ondernemers. Het gebied kent geen formele streekrekening, maar wel een stichting die de gelden vanuit de support for nature beheert.

Verdere Info verdienmodellen

- <http://www.sallandseheuvelrug.nl/supportfornature>
- http://www.sallandseheuvelrug.nl/sites/www.sallandseheuvelrug.nl/files/documenten/2014/WEB_Flyer_Sallandse_Heuvelrug.pdf

3. Sterkte/zwakte NP

Huidige positionering

Het is een relatief klein park. Moet beter in de markt gezet worden qua usp. Park vergroten en verder doorontwikkelen

Gewenste positionering

Kerngebied NP is heilig (gouden eieren), maar uitbreiding v.h gebied moet samengaan met de mogelijkheid tot beleving en recreatie in/van natuur. Draagvlak voor park krijg je niet door mensen te weren. En niet iedereen wil alleen maar rustig wandelen in de natuur, dat is een jaren 70-gedachte.

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

Het grootste aaneengesloten droge heidegebied van West-Europa. Nergens in Overijssel vind je zo'n combinatie van rust, ruimte en reliëf.

Nationaal Park Schiermonnikoog

Schiermonnikoog is een klein maar gevarieerd eiland. Binnen het Nationaal Park kun je zes landschappen onderscheiden: het strand, de duinen, het bos, de kwelder, het wad en de Westerplas. Door de grote variatie aan landschappen is Schiermonnikoog één van de meest soortenrijke natuurgebieden van ons land.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

5400 Uitbreiding in 2015 in voorbereiding

Instelling

1989

Aantal bezoekers

onbekend

Organisatievorm bestuur

Overlegorgaan

Het Overlegorgaan is geen zelfstandig rechtspersoon en heeft geen juridische status. Op basis van consensus vindt afstemming plaats van de bevoegdheden van de participanten. Onder de vleugels van het Overlegorgaan functioneren een werkgroep beheer en commissie Voorlichting en Educatie. In organisatorische zin loopt dit goed. Het OO vergadert 2x per jaar, de werkgroepen circa 4x.

Sterke en zwakke punten van de organisatievormsamenstelling

Sterke punt is dat er over het algemeen veel consensus is op het eiland over de te nemen maatregelen in het NP / de duinen. Andere eilanden kijken veelal jaloers naar dit (overleg)model! Criticasters vinden al dat overleg soms wat te veel van het goede, elk voordeel heeft zijn nadeel.

Samenstelling:

Het Overlegorgaan bestaat uit de volgende leden

- Onafhankelijk Voorzitter, benoemd door GS Fryslân
- Onafhankelijke Secretaris, beschikbaar gesteld door Provincie
- co-secretaris, gemeente Schiermonnikoog
- Gemeente Schiermonnikoog
- provincie Fryslân
- Vereniging Natuurmonumenten
- Rijkswaterstaat, district Waddenzee
- Wetterskip Fryslân
- Waterbedrijf Vitens
- Schiermonnikoogs Ondernemers Verbond
- Natuur- en Vogelwacht Schiermonnikoog
- Boerenbelang Schiermonnikoog

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

Het financiële beheer was tot voor kort ondergebracht bij de Provincie Friesland, maar per 1/1/2015 is er een aparte en zelfstandige beheerstichting opgericht. Bestuursleden zijn leden van het Overlegorgaan

Huidige financiën

Totaal budget € 120.0000,-

Inkomsten

Provincie € 80.0000,-

Overige leden

OO € 40.0000,-

Uitgaven

Exploitatie € 67.0000,-

Med V&E € 25.0000,-

Progr V&E € 15.0000,-

Kosten OO € 10.0000,-

Overig € 3000,-

Ervaringen met verdienmodellen

In voorbereiding, mede omdat vanaf 2019 de financiële betrokkenheid van de provincie verder wordt afgebouwd

Verdere Info verdienmodellen

3. Sterkte/zwakte NP

Huidige positionering

In organisatorische zin staat het NP goed op de kaart. Het merk NP op het eiland kan sterker gepositioneerd worden, zowel bij de bezoekende gasten maar ook onder de eilanderbevolking. Dit punt wordt in het kader van de toekomstige verzelfstandiging nu verder uitgewerkt. Nadrukkelijker wordt de samenwerking gezocht met eilander ondernemers en vvv om samen Schiermonnikoog te “vermarkten” omdat het de status Nationaal Park heeft. In die zin sluit de ontwikkeling op nationaal niveau (EZ) hier goed bij aan om de NP’s in Nederland meer naamsbekendheid te geven.

Gewenste positionering

Waar mogelijk NP’s kunnen NP’s meer samenwerken. In organisatorische zin doen NPDAF en NPS dat al. Maar ook qua positionering zou dat kunnen door de aansluiting te zoeken bij aangrenzende NP’s die net weer wat anders te bieden hebben. Zo is NP Lauwersmeer / Schiermonnikoog een mooie combi qua positionering maar ook bijvoorbeeld De Alde Feanen met Drents Friese Woud.

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

Schiermonnikoog is natuurlijk niet echt vergelijkbaar met een natuurgebied op de vaste wal door de eiland status en daarmee het letterlijk en figuurlijk afgebakende gebied. Wat de status NP anders maakt dan een willekeurig natuurgebied:

- De natuurwaarden, de omvang van het gebied zijn groter en de natuurbeleving is daardoor intenser / meer bijzonder
- Een NP is niet alleen natuur maar de daar wonende plaatselijke bevolking, recreatieve en agrarische ondernemers maken zo veel als mogelijk integraal deel uit van het Nationaal Park. “Gezamenlijke trots” op “hun “ NP (vermarkting, gezicht , beeldvorming) maakt dat een NP als “aantrekkingsmagneet” onderscheidend is ten opzichte van een willekeurig natuurgebied zonder NP status. Dit heeft vooral zijn weerslag op het soort mensen wat je aantrekt en positieve gevolgen voor de lokale economie, leefbaarheid, voorzieningen en dergelijke.

Nationaal Park Duinen van Texel

Het duingebied van Texel is een afwisselend landschap met veel natte duinvalleien tussen droge duinen, bossen, heidevelden, kwelders en een uitgestrekte strandvlakte. Vele soorten planten en dieren hebben in dit gevarieerde gebied hun plek gevonden.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

4300

Instelling

2002

Aantal bezoekers

Totaal aantal bezoekers onbekend, 275.000 bezoekers bij Ecomare

Organisatievorm bestuur

Stichting Duinen van Texel

Daarnaast zijn er 2 werkgroepen (Beheer, Onderzoek & Recreatie en Communicatie & Educatie) en organiseren we 2 keer per jaar een klankbordgroep voor alle geïnteresseerden. Provincie levert secretaris, maar is formeel geen partner in het bestuur.

Samenstelling

Bestuur van de stichting bestaat uit vertegenwoordigers van gemeente, ondernemingen (Texels Ondernemers Platform), SBB, IVN, Ecomare en natuurorganisaties olv onafhankelijk voorzitter.

Sterke en zwakke punten van de organisatievormsamenstelling

We kunnen makkelijk en duidelijk beslissingen nemen. Inspraak is zeker mogelijk. We hebben eigenlijk maar 1 beheerder (SBB) en dit model werkt veel beter dan het oude model. Het zwakke punt is nog de inbreng van gemeente en ondernemers die een zeer variabele achterban hebben en weinig focus op werkelijke doel NP, namelijk natuurwaarden. Men wil iedereen tevreden houden en maakt weinig echte keuzen.

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

Financieel beheer is bij stichting Duinen van Texel ondergebracht

Huidige financiën

Op dit moment krijgen we 135 k€ van de provincie Noord-Holland. Gemeente Texel heeft 25k€ per jaar toegezegd, maar maakt dit nog niet waar. We krijgen kleine bedragen uit recreatie (begroot 2k€) en ondernemingen (begroot 2k€). We geven een gratis blad uit (Natuureiland Texel), hetgeen een groot succes is en waarvoor we uit de recreatiesector dit jaar 27k€ aan inkomsten ter dekking van de kosten hebben verkregen.

Ervaringen met verdienmodellen

We denken hierover, maar het vlot nog niet erg. We hebben van de provincie een bijdrage in het kader van Duurzaam Door gekregen waarvoor nu ondernemers- en educatieproducten worden ontwikkeld. Duurzame doorfinanciering blijft echter problematisch

Verdere Info verdienmodellen

-

3. Sterkte/zwakte NP

Huidige positionering

Als trekker voor toeristen staat het NP zeer sterk met 5 miljoen bezoeken per jaar waarvan de helft specifiek voor het NP. Het is daarmee de kurk waarop de Texelse economie drijft. Er is een uitstekende relatie met de beheerder en ons motto "Natuurbescherming en –beleving voor iedereen: planten dieren en mensen" wordt breed gedragen. We hebben meer dan 140 gastheren die het NP zeer actief uitdragen. We hebben een duidelijke zonering in het NP met duidelijk "gebruiksgebieden" en recreatie-arme natuurgebieden. Het zwakke punt is draagvlak bij de Texelse bevolking als we bepaalde maatregelen willen doorvoeren zoals "alleen mountainbiken of hond los laten daar waar het mag". Financieel zijn we zeer sterk afhankelijk van de provincie. Dit moet verbreed worden.

Gewenste positionering

Het bestuur heeft uitgesproken dat wij Parel van de Nederlandse Natuur willen zijn en blijven en dat wij ook willen gaan voor de Nationaal Park status in de toekomst. Daarvoor willen wij wat oppervlakte betreft nog uitbreiden tot ruim boven de 5000 ha, hetgeen op Texel mogelijk is. Wij wachten af wat andere criteria zijn en willen dan bezien of daaraan te voldoen is. Ons door het

bestuur vastgelegde streven is: Het Nationale Park (lees: unieke natuur) aan volgende generaties door te geven in een betere staat dan waarin wij het aantreffen.

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

Het Park biedt unieke natuur op een makkelijk toegankelijk Waddeneiland. We hebben een rijke variatie aan natuurgebieden, waarvan de Slufter uniek is. De zonering moet in de toekomst zorgen voor rustgebieden en doegebieden. Er worden veel excursies georganiseerd. Via onze gastheren worden arrangementen aangeboden. Er zijn contacten met de bootmaatschappij (TESO) waarbij de mogelijkheid om in de toekomst als toerist direct in het NP Duinen van Texel aan te komen wordt onderzocht. Door de aankleding van de nieuwe boot die eind dit jaar in gebruik wordt genomen zal het Duinen van Texel gevoel al op de boot beginnen.

Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug

Het zuidelijk deel van de Utrechtse Heuvelrug is aangewezen als Nationaal Park. Het is een gebied van bossen, buitenplaatsen en 'bergen'. Er is een grote verscheidenheid aan landschappen. Zo is er natuurlijk de stuwwal, maar ook heidevelden, stuifzanden en uiterwaarden maken deel uit van het nationaal park.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

6000 resp.10000

Instelling

2002, uitbreiding tot 10000 in 2013

Totaal aantal bezoekers

onbekend

Organisatievorm bestuur

Deelgebiedscommissie

Het Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug (NPUH) heeft een stichtingsbestuur met 2 vertegenwoordigers van terreineigenaren, een onafhankelijk voorzitter en een secretaris. De deelgebiedscommissie Utrechtse Heuvelrug dient als adviescommissie voor de inhoudelijke lijn van het Nationaal Park. In de deelgebiedscommissie (DGC) zitten de gemeenten van de gehele Utrechtse Heuvelrug, de terreinbeherende organisaties, de Recron, Recreatieschap. Natuur en Milieu Utrecht.

De uitvoeringstaken liggen bij de gebiedscoöperatie O-gen, die in opdracht van leden w.o. NPUH en de Provincie Utrecht uitvoering geeft aan projecten in het Nationaal Park.

Samenstelling

- Onafhankelijke Voorzitter, benoemd door GS Utrecht
- Onafhankelijke secretaris
- Utrechts Particulier Grondbezit
- Staatsbosbeheer
- Stichting het Utrechts Landschap
- Natuurmonumenten
- Provincie Utrecht
- Gemeente Zeist
- Gemeente Rhenen
- Gemeente Leusden
- Gemeente Utrechtse Heuvelrug
- Recreatie Midden-nederland
- Gebiedscoöperatie O-gen
- LTO Noord
- Recron
- IVN Utrecht
- Natuur en Milieufederatie Utrecht
- Ministerie EZ
- In aanvulling op bovenstaande zijn onder de noemer van het NPUH een tweetal “commissies” actief, te weten: de Mountainbike-groep en de projectgroep Natuur!Doen. Hierin zijn NFTU, Utrechts landschap, SBB en een vrijwilligersgroep aanleg en onderhoud routes actief, maar ook recreatieondernemers.

Sterke en zwakke punten van de organisatievormsamenstelling

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

Stichting O-gen

Huidige financiën

Het budget van het NP is opgebouwd uit zowel eigen (rest) geld, projectgelden via Agenda Vitaaal Platteland als gelden van derden via o.a. Streekfonds Utrechtse Heuvelrug, gebruikersloket, MTB-vignetten als Nationaal Park-pas. Deze laatste 2 posten dragen bij aan het dekken van de beheerskosten. Het streekfonds is een fonds voor de gehele Utrechtse Heuvelrug en niet alleen voor NP (de criteria voor toekenning zijn wel in lijn met NP-doelstellingen).

Ervaringen met verdienmodellen

Het Nationaal Park kent bijverdienmodellen als Nationaal Parkpas en MTB-vignetten. Er is dus een streekfonds Utrechtse Heuvelrug. Hier kunnen projecten op de gehele UH uit putten.

Verdere Info verdienmodellen

- <http://www.nationaalparkpas.nl/>
- <http://www.mtb-utrechtseheuvelrug.nl/>

3. Sterkte/zwakte NP

Huidige positionering

Sterk: brede vertegenwoordiging, onafhankelijk voorzitter die specifiek voor de NP-belangen gaat, een uitvoeringsorganisatie gericht op leden en verbinding.

Zwakke: DGC is te omvangrijk en komt dus moeilijk tot besluitvorming. Er zijn veel eigenaren op UH waardoor het moeilijk is om de gezamenlijkheid te behouden en eigenaarschap voor NP te voelen. Het stichtingsbestuur heeft te veel een toezichhoudende en beheerstaak om de verbinding te leggen.

Tussen de lusten en lasten in het Nationaal Park is onvoldoende een relatie gelegd: de lusten liggen vooral bij de recreatie-ondernemers, horeca, bewoners en gemeentelijke overheid; de lasten vooral bij de eigenaren en beheerders van natuurgrond in het Nationaal Park. Er is nog geen goede oplossing in zicht om te komen tot een evenredige verdeling. Dit ondermijnt het draagvlak voor het NPUH bij in ieder geval de particulieren eigenaren van natuurgrond. Het is zaak dat er spoedig verbetering in deze situatie komt.

Er wordt door overheden ingezet op meer mogelijkheden voor recreatie en toerisme. Bij nieuwe initiatieven zijn tot op heden geen of nauwelijks goede financiële relaties gelegd met beheer en onderhoud van natuur en landschap

Gewenste positionering

Zie boven

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

de geomorfologische basis van de heuvelrug maakt het NP uniek. De unieke natuur is er vooral op de flanken van de UH. Ditzelfde geldt voor het cultuur-historisch erfgoed dat grotendeels is bepaald door deze hogere ligging.

Nationaal Park
Weerribben-Wieden

Nationaal Park Weerribben-Wieden

Water en land wisselen elkaar af in Nationaal Park Weerribben-Wieden. Het biedt daardoor leefruimte aan allerlei soorten planten en dieren. De grote vuurvliinder, de otter en de zwarte stern voelen zich hier thuis. En er groeien bijzondere planten als moeraswolfsmelk, parnassia en groenknolorchis.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

10500

Instelling

1992 uitbreiding in 2009

Totaal aantal bezoekers

1.500.000

Organisatievorm bestuur

In september 2014 hebben Provinciale Staten van Overijssel besloten dat de provincie Overijssel niet langer verantwoordelijk is voor Nationaal Park Weerribben-Wieden. De gemeente Steenwijkerland heeft het initiatief genomen om -samen met andere gebiedspartijen- het Nationaal Park een nieuw perspectief te bieden. Een nieuwe organisatiestructuur voor het Nationaal Park is op dit moment in ontwikkeling

Samenstelling

De beoogde kerngroep transitie Nationaal Park Weerribben-Wieden bestaat uit (vertegenwoordigers van) ondernemers, bewoners, terreinbeheerders en gemeente Steenwijkerland

Sterke en zwakke punten van de organisatievormsamenstelling

Sterk: er is nadrukkelijk draagvlak bij alle betrokken kerngroeppartners om de mogelijkheden van een Nationaal Park nieuwe stijl te onderzoeken.

Zwak: alle betrokkenen hebben een positieve insteek, maar de ontwikkeling van een economisch realistisch model is nog een zoektocht.

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

Gemeente Steenwijkerland

Huidige financiën

Overgangsbegroting 2015 €117.000

Ervaringen met verdienmodellen

- Stichting Sámen voor Nationaal Park Weerribben
- RABO streekrekening

Verdere Info verdienmodellen

- <http://www.np-weerribbenwieden.nl/stichting-samen>
- <http://www.samenvoorweerribbenwieden.nl/docs/Brochure%20Rabo%20StreekRekening1.pdf>

3. Sterkte/zwakte NP

Huidige positionering

De afgelopen paar jaar is de positie van het Nationaal Park verzwakt doordat niet helder was wat het toekomst perspectief was. Gemeente Steenwijkerland is nu (2015)samen met de gebiedspartners een transitieproces gestart

Gewenste positionering

Het Nationaal Park Weerribben-Wieden stelt zich ten doel om in het algemeen belang:

- de kwaliteit van het gebied te behouden en te vergroten: het grootste zoetwaterwetland van Noordwest-Europa kenmerkt zich door bijzondere natuur(waarden) en bijzondere cultuurhistorie
- het gebied maximaal beleefbaar te maken voor bewoners en bezoekers en hen daarbij een bijzondere ervaring te geven
- bewoners, ondernemers en beheerders trots te laten zijn op het gebied: iedereen ambassadeur van het Nationaal Park
- van toegevoegde waarde te zijn voor het versterken van de vrijetijdseconomie
- bij te dragen aan de leefbaarheid van het gebied

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

In 2025 is het Nationaal Park Weerribben-Wieden:

- (inter)nationaal erkend en herkend vanwege de bijzondere natuur- en landschapswaarden, die mede gevormd zijn door de mensen die (blijven) wonen en werken in het gebied
- een graag bezochte en goed toegankelijke bestemming waar wordt voorzien in een gevarieerd aanbod aan duurzame mogelijkheden om het gebied te beleven vanwege riet/rust/ruimte, het landelijke karakter en de bijzondere cultuurhistorie
- een robuust gebied dat bestand is tegen en kan inspelen op veranderingen (klimaat, veranderende toeristisch-recreatieve markt etc.)
- een levend landschap waar innovatie en duurzaamheid tot de kernwaarden behoren die ten goede komen aan natuur, landschap, economie en de samenleving in brede zin
- een gebied dat goed bereikbaar en toegankelijk is

Nationaal Park Zuid-Kennemerland

In het uitgestrekte bos- en duingebied tussen IJmuiden, Haarlem en Zandvoort leven meer dan honderd vogelsoorten, herten, reeën, konijnen, vlinders, maar ook koniks (wilde paarden), shetlandpony's en Schotse hooglanders. Ook begraast de enige Nederlandse kudde wisenten, de Europese bizon, een deel van het 3800 hectare grote nationaal park.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

3800

Instelling

1995

Aantal bezoekers

1.800.000

Organisatievorm bestuur

Overlegorgaan

Het Overlegorgaan is geen zelfstandig rechtspersoon en heeft geen juridische status. Op basis van consensus vindt afstemming plaats van de bevoegdheden van de participanten. Het OO-NPZK heeft indertijd besloten door te gaan conform de oude rijksregeling.

Samenstelling

- Onafhankelijk voorzitter benoemd door GS Noord-Holland
- Secretaris overlegorgaan, beschikbaar gesteld door provincie
- Provincie Noord-Holland
- IVN Noord-Holland
- PWN: drinkwaterbedrijf en de beheerder van de duinen in Noord-Holland
- Vereniging Natuurmonumenten
- Staatsbosbeheer
- Gemeente Haarlem
- Gemeente Bloemendaal
- Gemeente Zandvoort PM
- Gemeente Velsen
- Landgoed Duin & Kruidberg (tevens vertegenwoordiger particuliere eigenaren)

Sterke en zwakke punten van de organisatievormsamenstelling

Het OO heeft zelf meermalen het belang van deze niet-formele overlegstructuur onderstreept.

Natuurlijk zijn er wel eens 'botsingen' maar de partijen ontmoeten elkaar regelmatig in de informele OO-structuur en komen er dan vrijwel altijd uit.

Er worden geen zwakke punten gezien. Wel wordt gesproken over eventuele uitbreiding van het OO met vertegenwoordigers van de toeristisch/recreatieve sector.

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

Stichting Ondersteuning Overlegorgaan die het ontvangen en uitgeven van subsidies mogelijk maakt.

Huidige financiën

Voor uitvoering jaarplannen ('bestedingsplannen') jaarlijks:

- € 122.000 provincie
- € 10.000 van gemeente Zandvoort
- € 10.000 van gemeente Velsen

Voor uitvoering projecten

- projectsubsidies van provincie, EU, particuliere fondsen (bijv. Pr. Bernhard Cultuurfonds)
- sinds 2014 het Duinenfonds Zuid-Kennemerland (opgericht op initiatief van een aantal ondernemers)
- in 2015 voor het eerst crowdfunding
- gemeente Bloemendaal

Ervaringen met verdienmodellen

Op initiatief van enkele ondernemers uit de regio is er in 2014 een Duinenfonds Zuid-Kennemerland gelanceerd. NPZK kan hierop een beroep doen.

Verdere Info verdienmodellen

NP Zuid-Kennemerland heeft in 2015 de randvoorwaarden van de introductie van crowdfunding als financieringsvorm laten onderzoeken

3. Sterkte/zwakte NP

Huidige positionering

Iedereen weet wat een Nationaal Park is. Maar dat er in Nederland ook Nationale Parken zijn, is bij velen onbekend.

Gewenste positionering

Naamsbekendheid en herkenbaarheid vergroten, maar ook inzetten op duurzaamheid, doorlopend zoeken naar evenwicht tussen natuur en recreatieve/toeristische druk. Natuur is de basis!

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

- unieke natuur
- constructieve onderlinge samenwerking in NPZK!
- die samenwerking heeft geleid tot bijzondere projecten: drie natuurbruggen, stuivende duinen, herstel natte duinvalleien, nieuw duurzaam bezoekerscentrum etc.
- steeds meer samenwerking met nieuwe partners (ondernemers, culturele en maatschappelijke organisaties, aangrenzende natuurgebieden);
- één gezicht naar buiten (hoewel meerdere beheerders)
- nadrukkelijk zijn bezoekers welkom
- nadrukkelijk werken aan 'duurzaamheid': duurzaam toerisme, duurzaam bouwen (symposium nav BREEAM-certificering bezoekerscentrum), ambities om duurzaamheidsknooppunt te zijn e.a.

Grenspark De Zoom – Kalmthoutse Heide

Een grensoverschrijdend natuurgebied met verschillende biotopen. Er zijn landduinen met stuifzand, naald- en loofbos, natte en droge heide en veel vennen. Ooit was dit het domein van stropers en smokkelaars.

1. Organisatievorm

Oppervlakte in ha

3750 resp. 6000

Instelling

2001

Uitbreiding tot 6000 ha. in 2011

Aantal bezoekers

Onbekend

Organisatievorm bestuur

Bijzondere Commissie van Overleg en Advies

Deze Commissie is ingesteld door de Benelux Economische Unie

Samenstelling

Ledenlijst Bijzondere Commissie "Grenspark De Zoom-Kalmthoutse Heide"

- Benelux
- Agentschap voor Natuur en Bos
- Vlaamse Milieumaatschappij - afdeling Water
- Waterschap Brabantse Delta
- Staatsbosbeheer
- Vereniging Natuurmonumenten
- Natuurpunt
- Ministerie van Defensie
- Particuliere eigenaren
- Ministerie Economische zaken
- Provincie Noord-Brabant
- Gemeenten: Kalmthout, Essen, Stabroek en Woensdrecht
- Stad Antwerpen

Sterke en zwakke punten van de organisatievormsamenstelling

N.B. Door het ontbreken van een secretariaat is er verder geen informatie over het functioneren van het Grenspark beschikbaar

2. Overzicht Financiële organisatie en verdienmodellen

Wie verzorgt financiën NP

Huidige financiën

Ervaringen met verdienmodellen

Studie naar verdienmodellen is uitgevoerd Bestaand verdienmodel is verkoop van wandelkaarten.

Verdere Info verdienmodellen

=

3. Sterkte/zwakte NP

Huidige positionering

Gewenste positionering

Onderscheidend vermogen tov willekeurig natuurgebied

Bijlage 2 Catalogus Landschapsveiling NP Oosterschelde

Catalogus Landschapsveiling

Nationaal Park
Oosterschelde

*Ondernemen met oog
voor de omgeving*

Aangeboden door

tempo-team

De uitgave van deze veilingcatalogus is mogelijk gemaakt door VisieCom internet & print: www.visiecom.com

Voorwoord

Landschapsveiling Nationaal Park Oosterschelde

Nationaal Park Oosterschelde organiseert in samenwerking met IVN, Triple E, Tempo-Team en de Zeeuwse natuurorganisaties een Rondetafel met als thema 'ondernemen met oog voor de omgeving'. Tijdens deze bijeenkomst vindt een Landschapsveiling plaats waarbij u als bedrijf de mogelijkheid hebt om een Zeeuws project in Nationaal Park Oosterschelde te adopteren. Per project is een startbedrag en een wederprestatie vastgesteld.

De veiling vindt plaats in Restaurant de Vierbannen in Ouwerkerk, een locatie met een prachtig uitzicht op de Oosterschelde. U bent van harte welkom aan één van onze tafels. In deze catalogus treft u de projecten die tijdens deze bijeenkomst ter veiling worden gebracht.

Siebe Kramer
Voorzitter Nationaal Park Oosterschelde

NB

- 1 Bij de veiling zelf zullen tussen de geplande elementen van deze catalogus ook verrassende kleinere elementen worden aangeboden.
- 2 De geboden bedragen die niet toereikend zijn om een aangeboden veilingelement uit te voeren zullen worden toegevoegd aan het hoogste bod voor de Oosterscheldekar.
- 3 Hierop zullen de namen prijken van alle bedrijven die hieraan bijdragen.
Uw eindbod geldt voor de belasting als gift voor een goed doel en is daarmee fiscaal aftrekbaar.

1. Welkom Bruinvis!

Adopteer het bruinvisonderzoek

Het project

De bruinvis is één van de meest markante dieren die voorkomt in de Oosterschelde. De kleinste onder de walvisachtigen laat met enige regelmaat zijn karakteristieke rugvin boven de waterlijn zien. Het is uniek in de wereld dat bruinvissen worden waargenomen buiten de zee in een deels afgesloten estuarium. Stichting Rugvin doet in samenwerking met Nationaal Park Oosterschelde onderzoek naar bruinvissen in de Oosterschelde. Voor dit bruinvisonderzoek en het organiseren van een bruinvisscan is grote behoefte aan opname-apparatuur.

Deze cPods worden onderwater aan boeien bevestigd en registreren de echo van de bruinvissen, wanneer deze langs de monding van de Oosterschelde zwemmen.

Wat krijgt de hoogste bidder?

Bij een bod vanaf €1600,- vaart u met 4 personen mee met de experts van Stichting Rugvin bij hun onderzoek in de Oosterschelde. Hoe hoger uw bod, hoe meer we mogelijk maken.

Startbod: € 350,-

Streefbedrag: € 3.000,-

2. Komt dat zien! Plan Tureluur

Een verrekijker op een pleisterplaats

Het project

Turen door een verrekijker geeft altijd een spannend gevoel. Bijvoorbeeld de horizon afspeuren naar een tureluur, velduil of wulp. Veel vogelaars gaan op stap met reusachtige verrekijkers; toeristen en bezoekers maken graag gebruik van openbare verrekijkers. In 2013 wordt, vlakbij Zierikzee, het 'natuurbelevingspunt' de Gasthuisdreef gerealiseerd. Bij deze recreatieve pleisterplaats, met een picknickplek en een uitzichtpunt over de vogelrijke gebieden, wil Natuurmonumenten graag zo'n populaire verrekijker met een informatiebord plaatsen.

Wat krijgt de hoogste bidder?

Bij een bod vanaf € 2.500,- krijgt u een naamsvermelding van uw bedrijf op de plek en Natuurmonumenten stelt met u een excursie op maat samen voor maximaal 12 deelnemers waarin een verrassende beleving en verwondering in de natuur centraal staan en wordt genoten van heerlijke producten van de Oosterschelde. Hoe hoger uw bod, hoe meer we mogelijk maken.

Startbod: € 200,-

Streefbedrag: € 3.000,-

3. Survival of the fittest

Opknopbeurt voor de vogelboulevard

Het project

Langs de Zuidkust van Schouwen, de vogelboulevard van Nederland, staan veel voorzieningen om het gebied te kunnen beleven. De informatieborden, picknicktafels en bankjes hebben echter te lijden onder het weer. Met uw bijdrage kunnen we de voorzieningen in goede staat houden.

Wat krijgt de hoogste bieder?

"Survival of the fittest." Competitie is ook de Oosterscheldenatuur niet vreemd; zee-katten kampen om het beste voortplantingsplekje, slimme bruinvissen werken samen en sluiten een school vissen in. Hier geldt het recht van de sterkste, mooiste of slimste. In 3 groepjes van maximaal 4 personen gaat u een natuurcompetitie op Schouwen-Duiveland aan. De opdracht vergt samenspel, concentratie, uithoudingsvermogen, alertheid, maar levert vooral ook veel leer-momenten. Hoe hoger uw bod, hoe meer we mogelijk maken.

Startbod: € 400,-

Streefbedrag: € 2.500,-

4. Hutje mutje

Vogelkijkhut voor Koude- en Kaarspolder

Het project

De Koude- en Kaarspolder zijn twee inlagen langs de Oosterschelde die erg rijk zijn aan vogels. Aan de westkant ligt een grote plas met enkele drukbezochte vogeleilanden, een ideale plek voor een vogelkijkhut. De hut kan zo worden geplaatst dat de vogels van zeer dichtbij te bewonderen zijn en zal daarmee één van de beste vogelspotplekken in het hele Oosterscheldegebied worden.

Wat krijgt de hoogste bieder?

U krijgt naamsvermelding van uw bedrijf in de hut. Daarnaast zal de officiële opening van de hut door een door u aan te wijzen vertegenwoordiger of relatie van uw bedrijf plaatsvinden. Bij een bod vanaf € 2.500,- verzorgt Het Zeeuwse Landschap een excursie voor 15 personen in het gebied uitmondend in een bezoek aan de hut met aansluitend een bijzondere Oosterscheldemaaltijd. Hoe hoger uw bod, hoe meer we mogelijk maken.

Startbod: € 500,-

Streefbedrag: € 2.500,-

5. Wandelen in weelde

Extra voorzieningen voor het Oosterscheldepad

Het project

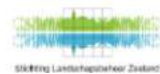
Het Oosterscheldepad is een streekpad (wandelpad) rond het Nationaal Park Oosterschelde dat inmiddels zo'n tien jaar bestaat. Het pad wordt momenteel grotendeels geïntegreerd in regionale wandelnetwerken. Vrijwilligers houden dit pad, waar veel wandelaars met regelmaat gebruik van maken, in goede staat. Het pad en aansluitende gedeelten van het wandelnetwerk willen we nog aantrekkelijker maken door het plaatsen van extra voorzieningen, zoals infopanelen, bankjes en picknicktafels.

Wat krijgt de hoogste bidder?

Bij een bod vanaf € 1.000,- krijgt u naamsvermelding op de te realiseren door u gekozen voorzieningen. Hoe hoger uw bod, hoe meer we mogelijk maken.

Startbod: € 300,-

Streefbedrag: € 3.000,-

Stichting Landschapsoverheid Zuidland

6. Zonnen bij de bruinvissen

Zonnepanelen voor de rondvaartboten

Het project

Wat is er leuker dan een boottocht langs dartelende bruinvissen en zonnende zeehonden! Genieten van de wind, het water, de vogels en de omgeving, terwijl de zon voor de meest milieuvriendelijke manier van energieopwekking zorgt: zonne-energie in plaats van fossiele, eindige brandstoffen. De ZMF wil de rondvaartboten op de Oosterschelde van zonnepanelen voorzien.

Wat krijgt de hoogste bidder?

Bij een bod vanaf € 4.400,- krijgt u een rondvaart op de Oosterschelde voor 23 personen. Daarnaast krijgt u vermelding van naam en de mogelijkheid voor reclame bij de zonnepanelen. Hoe hoger uw bod, hoe meer we mogelijk maken.

Startbod: € 1.500,-

Streefbedrag: € 4.400,- voor 3 panelen

7. Jonge Zeeuwen op drift

Belevingsvaartocht voor Zeeuwse basisschoolleerlingen

Het project

Nationaal Park Oosterschelde streeft ernaar om iedere Zeeuwse basisschoolleerling minimaal één keer te ontvangen. Voor de bovenbouw is in samenwerking met de Natuur en Milieu Educatiecentra (NME) een educatieve belevingsvaartocht ontwikkeld. Leerlingen leren hier spelenderwijs over de eigen omgeving en de bijzondere waarden van de Oosterschelde. Leerkrachten waarderen de lesvorm en leerlingen hebben het vaak maanden later nog over de unieke ervaringen. Om deze educatieve belevingsvaartochten te kunnen blijven aanbieden is € 500,- per groep nodig.

Wat krijgt de hoogste bidder?

Uw bedrijfsnaam wordt verbonden aan de educatieve belevings-tochten voor het basisonderwijs. Daarnaast mag u bij een bod vanaf € 1.500,- met een afvaardiging van uw bedrijf meevaren met één van de vaartochten. Hoe hoger uw bod, hoe meer we mogelijk maken.

Startbod: € 500,-

Streefbedrag: € 5.000,-

8. Een volle kar

Adopteer de Oosterscheldekar

Het project

Met zien, ruiken, voelen, proeven en luisteren beleven bezoekers de Oosterschelde in optima forma en worden eenmalige bezoekers échte ambassadeurs van de Oosterschelde. In navolging van de TIP-kar (terrein-informatiepunt-kar) van Natuurmonumenten, de Haringkar van Stichting De Noordzee en de Kokkelkar van Informatiecentrum Ecomare, wil Natuurmonumenten een Oosterscheldekar ontwikkelen waar bezoekers een mossel kunnen proeven, voelen aan een schelp of de vacht van een zeehond, het geluid van bruinvissen horen en prachtige onderwaterwerelden van de Oosterschelde zien. De mobiele kar vol informatie, uitklapbare onderdelen, spannende laatjes en audiovisuele mogelijkheden zal worden ingezet op evenementen op Schouwen en rond de Oosterschelde.

Wat krijgt de hoogste bidder?

U krijgt uw bedrijfsnaam met QR-code op de kar. In overleg kan de kar met aangepast aanbod eenmalig worden ingezet op een evenement of bijeenkomst waar u aan deelneemt. Daarnaast stelt Natuurmonumenten met u een excursie op maat samen voor maximaal 12 deelnemers waarin een verrassende beleving en verwondering in de natuur centraal staan, bijvoorbeeld een duikworkshop in de Oosterschelde of een natuurzeiltocht met borrel. Hoe hoger uw bod, hoe meer maken we mogelijk.

Startbod: € 700,-

Streefbedrag: € 7.500,-

9. Duurzaam de Oosterschelde door

Workshop duurzaam ondernemen voor natuurrecreatie

Het project

Alleen de jachthavens van de Oosterschelde herbergen al bijna 3400 boten van natuurliefhebbers. Vanzelfsprekend willen die boten de natuur niet aantasten. Recreëren in de natuur en de natuur behouden en verbeteren staan echter op gespannen voet. 'De recreatieondernemer in de Natuur' biedt een inspirerende workshop met laagdrempelige concrete oplossingen voor duurzaam ondernemen in de natuur. Het gaat bijvoorbeeld om eenvoudige maatregelen voor verduurzaming van jachthavens.

Wat bieden we aan?

U krijgt als ondernemer een halve dag lang een workshop met maximaal 29 andere ondernemers over duurzamer ondernemen voor recreanten, waarbij ook een lunch zal worden geserveerd. Daarnaast krijgen de eerste 5 ondernemers die hun hand opsteken een kajaktocht aangeboden door krekens en langs schorren om de mooiste natuur van de Oosterschelde te beleven.

Prijs: € 125,- per ondernemer

Streefbedrag: € 3.750,- voor 30 ondernemers

10. Knap 't op voor de kustbroeders

Onderhoud de vogeleilanden van 's-Gravenhoek

Het project

De vogeleilanden in de inlaag 's-Gravenhoek op Noord-Beveland worden ieder jaar door honderden vogels als broedplaats uitgekozen. Visdiefjes, kokmeeuwen en geoorde futen broeden er en brengen er hun jongen groot. Maar de eilanden zijn alleen in trek als ze aan het begin van het broedseizoen volstrekt kaal zijn. Het verwijderen van alle vegetatie om de eilanden weer gereed te maken voor broedvogels vereist een tocht per rubberboot en een paar uur flinke inspanning voor 10 à 20 personen. Een ideale teambuildings-activiteit!

Wat krijgt de hoogste bieder?

U gaat met 10 tot 20 personen de eilanden gereed maken voor de broedvogels. In het magazine Zeeuwlandschap wordt verslag gedaan van de dag. Ook wordt de regionale pers uitgenodigd om de activiteit bij te wonen en het resultaat te bekijken. Daarnaast mogen alle deelnemers twee maanden na de opruimactie kijken wat de inspanningen voor de vogels hebben opgeleverd. Bij een bod vanaf € 2.000,- wordt aansluitend gegeten en in de vogelhut in de nabijgelegen inlaag Keihooft een fotoworkshop verzorgd door natuurfotograaf Chiel Jacobusse. Hoe hoger uw bod, hoe meer we mogelijk maken.

Startbod: € 200,-

Streefbedrag: € 2.000,-

11. Waar woont de scholekster?

Ondersteuning scholeksteronderzoek

Het project

De scholekster is een kenmerkende soort voor de Oosterschelde. De populatie is sterk afgenomen en er lijken minder paren te broeden op stranden en zeedijken en meer paren te broeden op bedrijventerreinen en op daken van gebouwen. Onderzoek naar de broedresultaten van deze vogels zal de situatie verduidelijken en geeft indicaties voor te realiseren verbeteringen. Vrijwilligers onderzoeken dit nu op kleine schaal, maar uitbreiding en extra materialen zijn dringend nodig.

Wat krijgt de hoogste bidder?

U krijgt als hoogste bidder een presentatie over de scholeksters in de Delta, en een excursie nestbescherming scholeksters voor 25 deelnemers, waarbij vrijwilligers het project en gedrag van de scholeksters zullen toelichten. Hoe hoger uw bod, hoe meer we mogelijk maken.

Startbod: € 400,-

Streefbedrag: € 4.000,-

Stichting Landschapsoverheer Zaanstreek

12. Team bouwen op de Oosterschelde

Adopteer het bezoekerscentrum Neeltje Jans

Het project

Vijf jaar geleden is het onbemande bezoekerscentrum in het Topshuis op Neeltje Jans geopend. Het bezoekerscentrum vormt een startplaats met een verwijfsfunctie voor alle vormen van recreatie in de Oosterschelde. Daarnaast vinden bezoekers er informatie over de geschiedenis en het leven op en rond de Oosterschelde. Jaarlijks komen er ruim 30.000 bezoekers in dit bezoekerscentrum. De informatie en materialen uit de beginperiode moeten geactualiseerd worden. Hiervoor is extra financiering nodig.

Wat krijgt de hoogste bidder?

Uw bedrijfsnaam wordt zichtbaar in het bezoekerscentrum op Neeltje Jans. Bij een bod vanaf € 2.500,- krijgt u een uniek teambuildings-evenement met een vaartocht en diner op de Oosterschelde voor maximaal 10 personen. Hoe hoger uw bod, hoe meer we mogelijk maken.

Startbod: € 300,-

Streefbedrag: € 5.000,-

Nationaal Park
Oosterschelde

13. Overleven in de delta

Uitzichtpunt voor de Krabbekreekdam

Het project

Natuurgebied Het Rammegors, gelegen tussen Tholen en Sint Philipsland, ondergaat binnenkort een metamorfose. Via een doorlaat in de Krabbekreekdam wordt het gebied weer in verbinding gebracht met de Oosterschelde. Schorren en slikken komen terug, met alle planten en dieren die daarbij horen. De Krabbekreekdam leent zich dan uitstekend om van natuur en landschap te genieten en daar hoort een goed uitzichtpunt bij! Met uw hulp kan dat worden gerealiseerd.

Wat krijgt de hoogste bidder?

"Overleven in de Zeeuwse Delta". Nergens is zoveel voedsel te vinden als in de delta. Schorren en ogenschijnlijk kale slikken gonzen van het leven. Met maximaal 15 personen gaat u op overlevingstocht langs de Oosterschelde. U steekt de Krabbekreek over en gaat op zoek naar voedsel. Tussentijds brengt de boswachter u wat overlevingstechnieken bij die later vast nog eens van pas komen. Hoe hoger uw bod, hoe meer we mogelijk maken.

Startbod: € 400,-

Streefbedrag: € 2.500,-

14. Dolen door verdronken dorpen

Digitale applicatie om verdronken dorpen weer zichtbaar te maken

Het project

In de 16e eeuw gingen door grote watersnoodrampen veel Zeeuwse dorpen verloren. Resten van de dorpen zijn te vinden in de platen en slikken in de kom van de Oosterschelde, dicht bij de gebieden van Natuurmonumenten. Voor deze archeologisch interessante dorpen bestaat nu hernieuwde belangstelling. Natuurmonumenten wil een digitale applicatie ontwikkelen waarmee deze verdronken dorpen letterlijk zichtbaar worden. Stelt u zich eens voor dat u met een helikopterview over de Oosterschelde kunt gaan, locaties kunt aanklikken die vervolgens een pop up geven van een dorp dat als het ware uit het slik oprijst, gekoppeld aan informatie. Deze app kan worden gebruikt voor websites, op de smartphone en zal via een QR code oproepbaar zijn.

Wat krijgt de hoogste bidder?

U krijgt naamsvermelding op de applicatie, het informatiepaneel en publiciteit rondom de lancering van de app. Daarnaast stelt Natuurmonumenten met u een excursie op maat samen voor maximaal 12 deelnemers waarin een verrassende beleving en verwondering in de natuur centraal staan, zoals een duikworkshop of een natuurzeiltocht met borrel. Hoe hoger uw bod, hoe meer we mogelijk maken.

Startbod: € 1.200,-

Streefbedrag: € 12.500,-

15. Pioniers ontdekken

Behoud de stekken van onze kustbroeders

Het project

Kustbroedvogels, zoals stern en plevieren, hebben het moeilijk in Zeeland. Rustige stranden zijn favoriete broedplaatsen, maar die zijn heel schaars. Daarom zoeken de vogels in binnendijkse natuurgebieden naar alternatieven. Maar daar is het vaak niet ideaal, dus moeten extra beheermaatregelen worden genomen zoals het strooien van schelpen en weghalen van ongewenste begroeiing. U zorgt ervoor dat Schouwse vogeleilanden langs de Oosterschelde geschikte stekken blijven voor onze prachtige vogels.

Wat krijgt de hoogste bidder?

"Ontdek de pioniers". In Zeeland komen veel kenmerkende pioniers voor; zeekraal, zeeraket en slijkgras hebben weinig nodig om te groeien en kustbroedvogels hebben aan kaal zand en een beetje schelpen genoeg. Pioniers maken een plaats geschikt voor de volgers en gaan dan weer naar nieuwe, vaak primitieve locaties. Gaat dat in uw bedrijf net zo? De boswachter neemt u mee op pionierstocht langs de Zuidkust Schouwen en vergelijkt de natuurlijke processen met die van uw bedrijf. Door middel van opdrachten, oefeningen en metaforen ontdekt u waar uw bedrijfsteam staat en heeft u een inspirerende belevenis. Hoe hoger uw bod, hoe meer we mogelijk maken.

Startbod: € 300,-
Streefbedrag: € 2.500,-

16. Vissen op papier

Adopteer de visatlas van Fauna Zeelandica

Het project

In de verspreidingsatlas Fauna Zeelandica verschijnt een deel over de Zeeuwse visfauna. Alle soorten van zout en zoet water worden beschreven en afgebeeld en natuurlijk krijgen de vissen van de Oosterschelde een prominente plek. Van elke soort wordt een verspreidingskaart van het voorkomen in Zeeland opgenomen. Welke ondernemer wil dit bijzondere boek adopteren?

Wat krijgt de hoogste bidder?

Bij een bod vanaf € 3.500,- krijgt u exclusieve vermelding van uw bedrijf met logo en gegevens in het boek en minimaal 50 exemplaren van het boek voor uw personeel en relaties. Bovendien krijgt u vijf uitnodigingen om de boekpresentatie bij te wonen. Daarnaast kan in overleg tegen meerkosten een eigen editie voor uw bedrijf worden geregeld.

Startbod: € 700,-
Streefbedrag: € 3.500,-

17. Het mysterie van de rekening

Bespaar energie in een handomdraai

Het project

Met behulp van de energiebespaarbox wordt het milieu geholpen en kan de energierekening thuis en op het werk omlaag. Door allerlei verrassende, kleine en laagdrempelige maatregelen wordt thuis en op het bedrijf op de energierekening bespaard. Met deze kleine handreiking kan de energierekening omlaag zonder enige luxe in te leveren.

Wat krijgt de hoogste bidder?

Bij een bod van € 4.500,- is voor 30 werknemers een 'energiebespaarbox' beschikbaar om de maatregelen direct in praktijk te kunnen brengen. In een middag wordt aan de hand van de energiespaarbox het mysterie onthuld dat de energierekening omlaag gaat brengen.

Startbod: € 150,-

Streefbedrag: € 4.500,-

18. Tegen het water en voor de natuur

Herstel karakteristieke muraltmuurtjes

Het project

Rond de Oosterschelde zijn restanten te vinden van muraltmuurtjes en betonglooiingen uit het begin van de twintigste eeuw. Bij Rattenkaai Krabbendijke is nog een bijbehorende gedenksteen aanwezig. Om de elementen in een goede staat te houden is onderhoud nodig. Bovendien is dit onderhoud nodig om de natuurwaarden van deze elementen te behouden. De betonconstructies vormen namelijk een zeer geschikte groeiplaats voor verschillende bijzondere korstmossen. Daarnaast willen we graag de andere muraltbescherming opknappen en een goede inventarisatie van de korstmossen maken. Voor € 1.500,- herstellen we in ieder geval de gedenksteen bij Rattenkaai en maken we de omgeving van de steen weer mooi.

Wat krijgt de hoogste bidder?

Bij een bod vanaf € 1.500,- krijgt u een werkexcursie naar de muraltmuurtjes voor 25 deelnemers, waarbij de deelnemers meehelpen met het onderhoud en uitleg krijgen over de geschiedenis en natuurwaarden. Hoe hoger uw bod, hoe meer we mogelijk maken.

Startbod: € 300,-

Streefbedrag: € 1.500,-

Programma

- 16:00 uur: Ontvangst in Brasserie de Vierbannen
- 16:30 uur: Opening en welkom - Siebe Kramer, Voorzitter Nationaal Park Oosterschelde
- 16:45 uur: Ondernemen met oog voor de omgeving – Tom Bade, Triple E
- 17:15 uur: Veiling projecten 1 t/m 9 + extra's
- 18:00 uur: Diner
- 19:00 uur: Vervolg veiling projecten 10 t/m 18 + extra's
- 20:00 uur: Vervolg Diner
- 21:00 uur: Afsluiting

Brasserie de Vierbannen

Weg van de Buitenlandse Pers 3
4305 RJ Ouwkerk
T. 0111 647547
www.devierbannen.nl

Menu

Voorgerecht:

Stellendamse Garnaal, Crème van Pompoen, Koolrabi en Kokos

Tussengerecht:

Noordzee krab, Bloemkool, Eidooier, Hazelnoot

Hoofdgerecht:

Gebraden wilde Eend met Aardpeer, Spitskool en Jus met Braam

Dessert:

Witte Chocolade, Grapefruit en Jus van Kaneel

tempo-team

NP Samenwerkingsverband
Nationale Parken

De uitgave van deze veilingcatalogus is mogelijk gemaakt door VisieCom internet & print: www.visiecom.com

Bijlage 3: Literatuurlijst

- Resolution 810, List of National Parks and Equivalent Reserves. *IUCN New Delhi 1969*
- Nationale Parken. *Advies van de Interdepartementale Commissie Nationale Parken en Nationale Landschapsparken 1976*
- Vaststelling mandaten Decentralisatie Impuls. *Ministerie van LNV December 1995*
- Wet inrichting landelijk gebied. *Rijksoverheid 1995*
- Nationale Parken in Nederland Bouwstenen voor het duurzaam voortbestaan van een kwalitatief hoogwaardig stelsel van nationale parken. *Alterra 2003*
- Ontstaansgeschiedenis, feiten en ontwikkelingen Nederlandse Nationale Parken 1975-2006. *Samenwerkingsverband Nationale Parken 2007*
- Regeling aanwijzing nationale parken. *Ministerie van LNV 2007*
- Qualitätskriterien und –standards für deutsche Nationalparke. *Europarc Deutschland 2008*
- Perspectieven voor Nationale Parken, Rapportage over de organisatie, werkwijze en het functioneren van Overlegorganen van Nationale Parken. *Pro Facto, Juridisch en Bestuurskundig Onderzoek en Advies Rijksuniversiteit Groningen 2009*
- Kop en Munt, Nationaal Park Weerribben-Wieden als drager van de regionale economie. *Kenniscentrum Triple E 2009*
- Nulmeting bekendheid nationale parken. *Kenniscentrum Recreatie 2010*
- Onderhandelingsakkoord decentralisatie natuur. *Ministerie BIZ, Ministerie EZ, IPO 2011*
- Hoge Kempen Hoge Baten: de baten van het Nationaal Park de Hoge Kempen in beeld gebracht. *Kenniscentrum Triple E 2011*
- Strategisch Meerjarenplan 2011-2014. *Samenwerkingsverband Nationale Parken 2011*
- De Regeling aanwijzing nationale parken (decentralisatie nationale parken). *Ministerie EZ 2012*
- Op eigen benen...?. *Stichting Samen voor Nationaal Park Weerribben-Wieden 2012*
- Streekfonds Meinweg. *Stichting StreekFonds Meinweg 2012*
- Het economisch belang van natuur en landschap. *Presentatie Nationaal Groenfonds 2012*
- TEEB for Business – The Netherlands, The Economics of Ecosystems& Biodiversity. *KPMG 2012*
- Parels van de Veluwe: Betekenis van Het Nationale Park De Hoge Veluwe en het Kröller-Müller Museum voor toerisme en economie van de regio. *ZKA Consultants & Planners 2013*
- Biesbosch verdient het! Ontwikkelscenario's en alternatieve verdienmogelijkheden. *Buck Consultants International 2013*
- Guidelines for Applying Protected Area Management Categories. *IUCN Gland 2013*
- Catalogus Landschapsveiling Oosterschelde. *Nationaal Park de Oosterschelde 2013*
- Criteria for use of the Cairngorms Brand. *Brand Management group Cairngorms NP 2012*
- Moorfutures Investitionen für Klima,Umwelt und Natur. *Institut für Dauerhaft Umweltgerechte Entwicklung von Naturräumen der Erde 2014*
- Annual Report National Parks Foundation. *National Parks Foundation 2014*
- Support for Nature. *S(up)port for Nature, vrijwillig natuurzorgsysteem 2014*

- Marrekrite Wimpel. *Recreatieschap Marrekrite 2014*
- Local Economy Impacts of Visitor Spending in 2014 in Finland's National Parks. *Metsähallitus, Parks & Wildlife Finland 2014*
- Bestedingenplannen 1999 t/m2015. *Nationaal Park Weerribben-Wieden*
- Nationaal Park Pas Utrechtse Heuvelrug. *Programma Natuurlijk Doen 2015*
- Stappenplan Streekfonds. *De12Landschappen 2015*
- Suffolk Coast and Heath Community and Conservation Fund. *Suffolk Coast and Heath AONB 2015*
- Fiscal Year 2015, budget justifications, National Park Service. *Department of the Interior USA 2015*
- Plan van aanpak crowdfunding Nationaal Park Zuid-Kennemerland. *Prisma Communicatie 2015*
- www.nationaalpark.nl en de sites van de individuele nationale parken <http://www.nationaalpark.nl/documents/nationale-parken/op-de-kaart.xml?lang=nl>

Colofon

De Quicksan Nationale Parken is opgesteld door het Samenwerkingsverband Nationale Parken in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken, directie Agro en Natuur.

Voor deze quickscan is o.a. gebruik gemaakt van informatie uit bijgaande literatuurlijst, deskresearch, mondelinge informatie vanuit en websites van de Nationale Parken in Nederland.

Eindredactie: Hans Schiphorst, coördinator Samenwerkingsverband Nationale Parken
snp@steenwijkerland.nl